

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище та ініціали)
«___» _____ 2024 р.

Реєстраційний № _____
«___» _____ 2024 р.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТУ
ДИСКУРСИВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В АНГЛОМОВНІЙ
ЛІНГВОКУЛЬТУРІ (З РОЗРОБКОЮ КОМПЛЕКСУ ЗАВДАНЬ ДЛЯ
УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗЗСО)

Кваліфікаційна робота
студентки групи ЗАМм-23
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 014.02 Середня освіта
(Мова та зарубіжна література
(англійська))
Пашкової Єкатери́ни Сергіївни

Керівник
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри англійської філології
Малоіван Марина Вікторівна

Оцінка:
Національна шкала _____
Шкала ECTS ___ Кількість балів ___
Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Пашкова Єкатерина Сергіївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ	8
1.1. Визначення поняття «гендер»	8
1.2. Гендерні студії, їх взаємозв'язок із сучасною лінгвокультурою	13
1.3. Гендерні стереотипи та шляхи їх подолання в англомовній лінгвістичній традиції.....	16
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТУ ДИСКУРСИВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ	27
2.1. Стан впровадження аспектів гендерних студій в англомовну лінгвокультуру	27
2.2. Особливості репрезентації гендерних практик у кінодискурсі, на прикладі кінострічки «Барбі»	43
2.3. Гендерний аспект у розвитку сюжету та взаємодіях персонажів кінострічки «Барбі»	48
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ ПРАКТИК У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	53
3.1. Аналіз стану впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО.....	53
3.2. Методична розробка комплексу завдань з урахуванням гендерного аспекту на уроках іноземної мови для учнів старшої школи	59
Висновки до розділу 3	67
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Глобалізаційні процеси, які займають одне з головних місць в траєкторії розвитку сучасного світового суспільства, породжують нові виклики та цілі, серед яких особливої значущості набуває проблема гендерного аспекту в лінгвокультурі.

Актуальність дослідження обумовлена вирішальним значенням, яке мають гендерні студії та аспект гендерної рівності, як їх фундаментальний компонент, у проекті проведення заходів щодо розповсюдження та масової популяризації гендерної політики в світі, як такої, що захищає інтереси особистості та представляє «інклюзивність» гарантом надання прав та свобод кожному члену суспільства. У свою чергу, дослідження функціонування гендерного аспекту дискурсивних елементів в англійській лінгвокультурі є актуальним, адже мова є чинником, що прямо впливає на формування та поширення в суспільстві ролей та стереотипів пов'язаних із поняттям «гендер». А, отже, розуміння питання походження, особливостей репрезентації та стану впровадження гендерних практик у сучасному лінгво середовищі є пріоритетною метою загальних предметно-галузевих досліджень.

Питанням розробки гендерної тематики присвячені:

– різноманітні роботи та публікації вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Л. Малес, Т. Мельник, Т. Марценюк, М. Кімел, Л. Літоселіті, Д. Таннен, Н. Мандела, С. Макарайа, що глобально досліджують питання визначення поняття «гендер», його відмінності від поняття «стать», гендерну комунікацію, стереотипи та шляхи досягнення гендерної рівності як у загальному соціальному, так і у лінгвістичному контексті;

– робота численних організацій, серед яких, зокрема ООН Жінки та феміністичний рух, які мають на меті забезпечення рівних прав і можливостей кожного члена суспільства;

– публіцистична діяльність окремих політичних та культурних діячів, таких як Е. Вотсон, Г. Клінтон, К. Гарріс тощо.

Зважаючи на перспективність та актуальність популяризації даної проблеми в широких соціальних масах, а також освітньому середовищі, як фундаментальному інституті, що відображає усі поточні тенденції в науці обрано тему кваліфікаційної роботи: «Особливості функціонування гендерного аспекту дискурсивних елементів в англomовній лінгвокультурі (з розробкою комплексу завдань для учнів старших класів ЗЗСО)».

Метою кваліфікаційної роботи є проведення теоретичного аналізу питання актуалізації гендеру та його аспектів в сучасному англomовному лінгво середовищі та доведення практичної необхідності імплементації гендерно-немаркованої мови у широкому соціальному вимірі.

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

1. З'ясувати сутність поняття «гендер» та виокремити його диференційні відмінності від поняття «стать»;
2. Охарактеризувати особливості репрезентації аспектів гендерних студій та визначити їх взаємозв'язок із сучасною лінгвокультурою;
3. Проаналізувати зразки гендерних стереотипів в англomовній лінгвістичній традиції та надати рекомендації щодо шляхів їх подолання в мові;
4. Дослідити стан впровадження аспектів гендерних студій в англomовну лінгвокультуру та лінгводискурс як один із його формотворчих складових;
5. Визначити особливості репрезентації гендерних практик у кінодискурсі на прикладі кінострічки «Барбі»;

6. Провести аналіз стану впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО;

7. Здійснити методичну розробку комплексу завдань з урахуванням гендерного аспекту на уроках іноземної мови для учнів старшої школи.

Об'єкт дослідження – гендерний аспект як основна складова сучасної лінгвокультури.

Предмет дослідження – особливості функціонування гендерного аспекту дискурсивних елементів у англомовній лінгвокультурі та сучасному освітньому середовищі.

Матеріал дослідження – наукові статті та публікації вітчизняних та зарубіжних науковців, журналістів, критиків; навчальна англомовна література та лексикографічні джерела, присвячені дослідженню теми гендеру та питань пов'язаних із ним; пости політичних та культурних діячів у соціальній мережі Х; інтернет-меми; англомовна кінострічка «Барбі»; розробка анкети «Впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО».

Методами дослідження обраної теми є теоретичні: аналіз наукової літератури та публіцистичних матеріалів з теми; узагальнення та систематизація даних; емпіричні: проведення дослідного контент-аналізу публічних виступів та публікацій відомих політичних та публічних діячів, розробка анкетування на базі старших класів ЗЗСО; статистичні: збір, обробка та аналіз поточного стану проблеми та результатів проведеного дослідження.

Практична значущість дослідження полягає у: можливості звернення до його результатів під час роботи над актуалізацією різних аспектів питання гендеру та кола лінгвістичних проблем, що мають місце в діяльності освітніх закладів різного ступеню; імплементації результатів дослідження, а саме методичної розробки комплексу вправ, а також плану-

конспекту заняття з урахуванням гендерного аспекту, на уроках іноземної мови у старшій школі.

Апробація роботи. Кваліфікаційна робота пройшла апробацію 9 грудня 2024-го року у вигляді участі в II-ій Міжнародній науково-практичній конференції «Scientific Exploration: Bridging Theory and Practice» (м. Берлін, Німеччина).

Структура роботи зумовлена логікою дослідження і складається із: вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань), трьох додатків. Основний зміст роботи викладено на 66 сторінках комп'ютерного набору. Загальний обсяг роботи – 93 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

1.1. Визначення поняття «гендер»

На сучасному етапі розвитку суспільства, та його лінгвокультури зокрема, дедалі важливішим стає питання дослідження гендеру як основної одиниці комплексного вивчення особистості, її формотворчих елементів та характеристик. При цьому, вітчизняні та зарубіжні дослідники, серед яких: Л. Малес, Т. Мельник, Т. Марценюк, М. Кімел, Л. Літоселіті, Н. Мандела, С. Макарайа та інші, що ґрунтовно проводять дослідження у даному лоні знання, наголошують на істотній відмінності поняття «гендер» від поняття «стать».

Зокрема, українська соціалогиня Л. Малес стверджує: «стать» визначає біологічну можливість виношувати й народжувати дітей, а також природно задані відмінності між жінкою та чоловіком. За цим варто зауважити, що гендер, на відміну від природно заданої статі, конструюється соціально та культурно зумовлений суспільством в певний історичний період. Отже, продукований соціально гендер насамперед характеризує осіб жіночої та чоловічої статей [7, с. 12].

З метою проведення ґрунтовного аналізу даної проблеми доцільно проаналізувати наступні визначення поняття «гендер».

На думку української науковиці Т. Мельник, гендер (від англ. «gender» – рід) є такою соціокультурною формою модифікації статі, що має сприяти забезпеченню безперервної комунікації та, як наслідок,

підтримувати впорядкований соціальний порядок. У найширшому розумінні, гендер розглядається як система, створена та підтримувана суспільством, яка визначає та регулює статеву поведінку, ролі, цінності, стиль життя й взаємини між жінками та чоловіками як соціалізованими особистостями. А, отже, гендер, який наперед визначений такими аспектами життя, як соціум, політика, економіка та культура, закріплює суспільні уявлення про жінок і чоловіків відповідно до їх статевої належності [7, с. 11].

Дещо відмінною є дефініція надана відомою українською соціалогинею Т. Марценюк, яка зазначає, що гендер виступає такою сукупністю соціальних ознак (фемінністю та маскулінністю), які характерні й типізовано надані жінкам та чоловікам, що у свою чергу породжують певні очікування та соціальні ролі [6]. Отже, гендер слід тлумачити як набуту у процесі соціального включення категорію, що не надається індивідам від народження і, як наслідок, не є біологічно заданою.

За визначенням наданим Гендерною абеткою для українських медіа «гендер» трактується як термін, що є українським запозиченням англійського відповідника «gender» й дефініціює соціальний аспект статі людини на відміну від біологічного, що відповідає англійському «sex». Окрім цього, «gender» пов'язують із поняттями соціальних ролей, соціальних можливостей жінки й чоловіка в суспільстві загалом та в окремих сферах діяльності, доступі до влади, репродуктивною поведінкою тощо [5, с. 16].

Доцільним також є навести визначення «гендеру», представлене у навчальному посібнику «Гендерні медійні практики», яке синонімізує даний термін із «костюмом» або маскою. Адже, гендер так само має відповідати певним соціальним ролям, актуальним тенденціям та напрямкам суспільного життя [3, с. 38]. Тобто, доходимо висновку про те,

що гендер є чимось штучно створеним, нашарованим на вже наявні біологічно задані параметри.

Англомовна традиція, представлена зокрема дослідженнями американського соціолога М. Кіммела, пропонує розглядати поняття «гендер» через призму його суттєвої відмінності від поняття «стать». «Стать» відносять до біологічного апарату, чоловічої та жіночої хромосомної, хімічної та анатомічної організації. «Гендер» же дифініціюють зі значенням, яке приписується цим відмінностям у межах культури. Таким чином, виділяють чоловічу та жіночу «стать» та «гендер», що має ознаки маскулінності і фемінності – того, що визначає особистість як чоловіка чи жінку [26, с. 3].

На думку британської науковиці Л. Літосселіті, гендер виступає таким культурним та соціальним конструктом, який стосується тих рис, які приписують статі – тим, що позначають як жіноче та чоловіче у різних суспільствах і культурах. При цьому гендер є більш комплексним поняттям ніж стать, адже він не існує окремо від неї, але також залучає такі соціокультурні аспекти, як раса, вік, релігія, клас, рівень освіти тощо [29, с. 10–11].

Згідно інформації Всесвітньої організації охорони здоров'я гендер стосується характеристик всіх представників людської статі та є соціально обумовленим. До складових гендеру можна віднести норми, поведінку, ролі та стосунки, які пов'язані із тим, аби бути жінкою або чоловіком. Гендерна ідентичність стосується глибоко відчутного, внутрішнього та індивідуального досвіду людини щодо гендеру, який може відповідати або не відповідати фізіології людини чи визначеній статі при народженні. Окрім цього, гендер є суспільно та просторово змінним [21].

Концепція гендеру, запропонована організацією ООН Жінки, трактує його як контекстуально, періодично та просторово змінний, що визначає наперед задані очікування від жінки та чоловіка, які у свою чергу

можуть викликати численні протиріччя щодо таких упереджень, нерівності щодо ведення діяльності, доступу до ресурсів та влади [42]. У даній парадигмі гендер виступає частиною ширшого соціокультурного контексту, до якого також належить раса, клас, етнічна група, вік тощо та позиціонує його з позиції дотримання базових прав людини.

У статті наданій Єльською школою медицини термін «стать» пропонується розглядати з позиції наукової класифікації, повсюдно чоловіка (male) або жінки (female), згідно репродуктивних органів та функцій, які походять від їх хромосомного комплексу [45].

Водночас, у суспільних науках, термін «гендер» використовують на позначення самоідентифікації чоловіка, жінки або індивіда, чітку індивідуальну гендерну ідентифікацію виокремлюють через призму того як соціальні інститути реагують на нього/неї [45]. Тож, відповідно до того як розширюється коло знань пов'язаних із даною темою, має видозмінюватись та збагачуватись мова, якою ми оперуємо на позначення тих чи інших гендерних ролей.

Варто, також, звернути увагу на визначення «гендеру», надане Кембриджським словником. Гендером називають групу людей у суспільстві, яка поділяє певні якості або способи поведінки, які це суспільство асоціює з приналежністю до чоловіків, жінок чи іншої ідентичності. В англійській традиції дане визначення є наступним: «a group of people in a society who share particular qualities or ways of behaving which that society associates with being male, female, or another identity» [24].

Треба зауважити, що такі англійські джерела як Єльська школа медицини та Кембриджський словник є єдиними з розглянутих, які визначають «гендер» не тільки з позиції фемінності та маскулінності, але й розкривають його як частину іншої, відмінної від вищезазначених ідентичності.

Важливим також є той факт, що Кембриджський словник пропонує наступний переклад поняття на українську мову: gender – стать [23], що свідчить про ототожнення в перекладі двох пов'язаних, але різних за суттю понять «gender» та «sex» та зумовлює потребу в наданні чіткої диференціації цих двох термінів у межах сучасної, глобальної лінгвокультури.

Отже, взявши до уваги зразки вітчизняної та зарубіжної наукової думки стосовно такого актуального та тенденційного в розробці питання щодо визначення поняття «гендер», доходимо висновку про те, що обидві зазначені парадигми однаковою мірою наполягають на істотній розбіжності понять «гендер» та «стать», проте не заперечуючи співвідношення їх фундаментальних засад. Зрозуміло, що гендер є комплексним поняттям, яке охоплює різні соціокультурні аспекти та, як наслідок, є широко змінним просторово та у часі.

При цьому виявлено, що деякі джерела, такі як Кембриджський словник та стаття Єльської школи медицини, що є одними з базисних джерел отримання знань про нові елементи в англомовній лінгвокультурі, надають, на нашу думку, найбільш сучасне визначення поняттю «гендер» з-поміж усіх розглянутих наукових джерел, яке охоплює аспекти інклюзивності, а саме різні види ідентичностей особистості на відміну від поширених лише фемінної та маскулінної. Водночас варто підкреслити, що Кембриджський словник подає дещо не коректний переклад даного поняття рідною мовою, зазначаючи його ототожнення із поняттям «стать», що, оперуючи наведеними доказами їх диференціації, є цілком застарілим та не актуальним.

Тож, зрозумілим є той факт, що дане питання все ще залишається проблемним, а тому потребує подальшого розгляду та деталізації, особливо у межах англомовної лінгвокультури, яка є первинною складовою відносно її інтернаціонального цілого.

1.2. Гендерні студії, їх взаємозв'язок із сучасною лінгвокультурою

Мова, як першоджерело лінгвокультури, є одним з тих чинників, які не тільки вербально репрезентують наявні тенденції гендерних, культурних практик, але й прямо впливають на формування та поширення в суспільстві відповідних ролей та стереотипів пов'язаних із поняттям «гендер».

Даний аспект посів чи не центральне місце у лоні сучасної англійської лінгвокультури, про що говорять численні наукові праці, дослідження вузького та широкого, міжсеміотичного профілю, пов'язані із медіа-культурою, політикою, літературою тощо.

Серед причин такого стрімкого розвитку гендерних студій можна виокремити:

1. Поширення феміністського руху та привернення уваги до проблем пов'язаних із статтю та гендером;
2. Стрімкий розвиток соціології та антропології, що ставлять за мету з'ясування ступеню важливості функціонування сутнісних аспектів гендеру в суспільних процесах;
3. Початок роботи над гендерними дослідженнями та їх поширення у масовій культурі, зокрема у медіа та лінгвопросторі;
4. Інтердисциплінарність, що сприяє проникненню та взаємодії методів і теорій різних галузей знань, адаптованих для вивчення та сталого розвитку низки гендерних досліджень.

Вважаємо, що однією з центральних та найбільш домінуючих у сучасній масовій культурі є мовна складова гендерного аспекту дискурсивних елементів, про що свідчать численні дослідження та праці

вітчизняних та зарубіжних науковців. А, отже, існує необхідність вивчення питання взаємозв'язку та відносин залежності гендерних студій від лінгвістичної науки, яка прямо віддзеркалює тенденції розвитку перших.

Англійська, як мова інтернаціонального вжитку, є первинною щодо відображення та ілюстрації гендерних досліджень, а також їх результатів, що перш за все знаходять своє розповсюдження в глобальному мовному контексті, тим самим сприяючи формуванню сучасної культури, норм, стереотипів, упереджень та інших актуальних тенденцій у суспільстві.

Мова є впливовим інструментом, що будучи гендерно нейтральною або маркованою (спричиненою функціонуванням певних алгоритмів лексичного та граматичного спектрів), формує суспільну думку щодо гендерних ролей та класової стратифікації. Аби зрозуміти, яку роль виконує мова у встановленні та підтримці будь-яких соціальних відносин, зокрема гендерних, варто розглядати даний аспект виходячи за «грані» мови, з позиції більш обширних соціальних процесів, в яких вона функціонує.

Наприклад, залежно від типу суспільства та його історичного досвіду (патріархальні/матріархальні суспільні устрої) гендерні студії представлені відповідно: або збереженими жорсткими відмінностями між гендером, що, як наслідок, продукують глибокі суперечності та стереотипи; або характеризуються нейтральністю та репрезентують усі наявні гендери в суспільстві без абсолютизації жодного з них.

Результати обох наявних парадигм завжди знаходять своє відображення в лінгвокультурі та отримали назву мовно-гендерних досліджень.

Одним з таких є напрям пов'язаний з презентацією статей у мові, що був заснований представницями феміністського руху. Витоки даного лона дослідження пов'язують з диференціацією у репрезентації чоловічого та

жіночого у мові, що супроводжується диспропорційністю або навіть відкритим утиском одного з гендерів. Іншими словами, це прийнято називати гендерними упередженнями або мовним сексизмом. Варто зазначити, що найбільш розповсюдженим вважають мовні стереотипи та дискримінацію пов'язані із жіночою статтю, проте абсолютно не виключені й упередження щодо чоловічої статі [7, с. 460].

Така гендерна суб'єктивація є нагальною проблемою сучасного суспільства у всьому світі, а, отже, розробляються проекти щодо їх подолання. Так, наприклад, Рада Європи у Рекомендації щодо запобігання та боротьби з сексизмом зазначає, що «наша мова формує мислення, а спосіб мислення впливає на наші дії» [11]. З цього слідує, що мова є базисом, який може продукувати як негативні тенденції у соціумі, так і сприяти їх стабілізації, зокрема на рівні гендерних студій.

Іншим напрямом є дослідження взаємозв'язку чоловічої та жіночої варіацій мови, які на думку американської письменниці та професорки лінгвістики Д. Таннен варто називати гендерлектами, адже вони функціонують так само, як мови, що ними розмовляють люди з різних країн [38]. Більш того, науковиця дотримується думки про те, що жінки та чоловіки походять від різних культур, а тому мовна комунікація між ними у певному сенсі носить інтернаціональний характер.

Така позиція дослідниці видається досить доречною, адже історично прийнято розділяти жіноче та чоловіче у лінгвокультурі. Вважається, що жінки є більш балакучими та емоційними, в той час як чоловіки більш стриманими та такими, що чітко доносять свою думку. Комунікація у форматі чоловік-жінка досить часто є неефективною, адже кожна зі сторін продукує свої, засновані на власному досвіді та світобаченні, очікування, що викликають певні суперечності при їх неспівпадінні.

Але, варто зауважити, що існує й бінарний погляд на дану проблему, який, зокрема, зосереджений на стимулюванні до нейтральної та

неупередженої мовної комунікації. Іншими словами, варто прагнути до виокремлення спільних рис між гендерами, радше чим фокусувати увагу на їх розбіжностях та неможливості реалізації мови, що була б позбавлена стереотипів та предвзятості.

Як зазначають прибічниці феміністичного руху, головним завданням другої вище запропонованої теорії планування мови є створення гендерно нейтральної мови, яку ще прийнято називати: несексистською, гендерно інклюзивною, лінгвістичною рівністю статей, інклюзивною, недискримінаційною, позитивною та неупередженою мовою [7, с. 471].

Отже, дослідивши питання поширення та взаємозв'язку аспектів гендеру та сучасної лінгвокультури, доходимо висновку про те, що мова є найбільш показовим чинником, що визначає вектор руху мовно-гендерних досліджень та відбиває усі наявні парадигми у даному лоні знання. Зокрема, особливо актуальною сьогодні є проблема гендерних упереджень або мовного сексизму, що породжує стереотипи та дискримінацію за статево-гендерною ознакою. Тож, планування та створення несексистської та інклюзивної мови є першочерговою задачею, що стоїть перед гендерним аспектом лінгвістичної науки.

1.3. Гендерні стереотипи та шляхи їх подолання в англomовній лінгвістичній традиції

Мова – це конструкт, який відображає зовнішню сторону процесів, які відбуваються всередині цієї комплексної «споруди». Одними з таких є ті, що відповідають за поняття гендеру та тенденцій, пов'язаних із його дедалі набираючими актуальності дослідженнями. Окрім цього, мова сприяє поширенню відповідних стереотипів, що викликані такими

факторами, як: склад соціуму, менталітет, традиції та цінності, вік, стать, рівень освіти тощо. Саме це нерідко призводить до упереджень та неприйняття «нового», яке позиціонується як «чуже» та «неприродне» у рамках певної сформованої культури.

Варто зазначити, що саме гендерні упередження стали «каменем спотикання» на шляху глобалізації й толеризації суспільства. Ось чому, важливим завданням, яке ставлять перед собою науковці суспільних та гуманітарних наук є викорінення таких стереотипів в лінгвістичній традиції, і зокрема в англомовній, як головному засобі інтернаціонального спілкування.

Стрімке поширення гендерних стереотипів у мовній галузі розпочало свій шлях у 1960-х роках минулого століття. Проте тоді, даний аспект розглядався як радше абстрактне поняття, яке не було широко розповсюдженим у загальному англомовному лінгво дискурсі [29, с. 14].

Згодом, дане питання стало досліджуватись шляхом аналізу мовних одиниць, використовуваних на позначення гендеру та його видів, а також їх ідентифікації в суспільному мовленні (офіційному, неформальному, медіа та літературному контекстах). Зокрема, завдяки численним дослідженням питань гендеру в мовній сфері було виявлено низку гендерних упереджень, які великою мірою впливають не тільки на дотичні лона знань, але й на суспільство в цілому.

Загалом, відомо, що сучасна гендерна лінгвістика тяжіє до так званої гендерної асиметрії, яка характеризується андроцентризмом. Дане поняття означає дисбаланс на користь чоловічого у мові та, відповідно, меншовартість жіночого, що призводить до «невидимості» жінок у лінгводискурсі. Як наслідок це веде до «зникнення» жіноцтва у всіх соціальних вимірах та формує уявлення про існування суто чоловічої картини світу [2, с. 98].

Отже, необхідно дослідити приклади використання гендерно маркованої лексики, яка, на жаль, досі складає значний обсяг вживаного в науковій та публічній сферах мовного матеріалу з метою надання подальших рекомендацій щодо її викорінення та впровадження альтернативної, нейтральної.

Перш за все, гендерно маркована лексика широко представлена в англійській мові у контексті назв професій та родів занять. Це яскраво демонструє тенденцію до дистрибуції на чоловіче та жіноче, яке стереотипно поділяють на професії, пов'язані з владою, управлінням, релігією, фізичною силою, сучасними технологіями, кмітливістю й винахідливістю; та економічною діяльністю, освітою, медициною, творчою діяльністю, організацією дозвілля, доглядом й красою відповідно.

До лінгвістичних зразків суто чоловічих професій зокрема належать: chairman, policeman, businessman, anchorman, congressman, councilman, craftsman, mailman, salesman, cameraman, weatherman, mailman, maintenance man, fireman, headmaster, steward, barman, waiter, landlord, king тощо.

Суто жіночі професії представляють: aircraftwoman, firewoman, policewoman, actress, headmistress, stewardess, barmaid, handmaid, cleaning lady, hostess, waitress, landlady, queen, housewife тощо.

Утворення більшості із запропонованих гендерно маркованих лексичних одиниць відбувається шляхом додавання суфіксів «man», «lord» та «er/or» й відповідно «woman», «ress», «maid», «lady» та «wife» до назв професій, що складає ілюзію включення обох статей у мову на позначення суспільно важливого аспекту. Проте, насправді, такий поділ лише підкреслює розрив, що історично склався між чоловічим та жіночим у лінгвоконтексті.

Додатково проаналізувавши статистичні дані надані веб сайтом британської профспілки «Prospect» [46] можна стверджувати про все ще беззаперечне збереження розподілу на суто чоловічі та жіночі професії з

найбільшою процентною часткою зайнятих жінок у таких сферах, як доглядальниці та помічниці дитячих садків – 97,8 відсотків (Рис. 1.1); та зайнятих чоловіків у сфері автотехніків, механіків та електриків – 99,2 відсотки (Рис. 1.2) від загального числа опитаних обох статей.

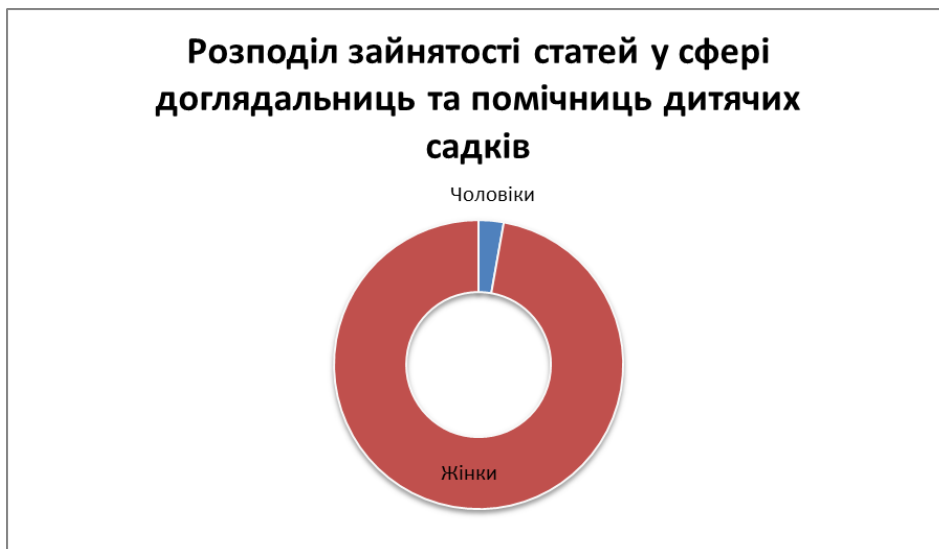

Рис. 1.1. Розподіл зайнятості статей у сфері доглядальниць та помічниць дитячих садків

Рис. 1.2. Розподіл зайнятості статей у сфері автотехніків, механіків та електриків

Серед вибірки дослідження, що загалом склала 318 професій, до «лідерів» жіночих належать такі: секретарки, медикіні, персональні асистентки, освітянки, психологині, косметологині, доглядальниці,

соціальні працівниці тощо. Превалюючими у чоловіків є: водії, айті-спеціалісти, інженери, оператори, професійні спортсмени, науковці, менеджери, художники, фермери тощо [46].

Загалом, опрацювавши дане джерело, підтверджено зв'язок гендерно маркованої професійної лексики та фактичного розподілу зайнятості жінок та чоловіків у робітничій сфері. Адже, опозиційний розподіл професій сприяє вживанню стереотипних назв на їх позначення через відсутність актуального попиту на впровадження в активний вжиток альтернативних гендерно нейтральних відповідників. Це негативно впливає на процеси глобалізації та толеризації суспільства, разом з тим гальмуючи загальний розвиток мови.

Крім цього, для проведення додаткового дослідження було обрано Оксфордський словник [34], який є основною пошуковою системою та базою даних, що була створена Департаментом Оксфордського університету та відображає актуальні напрями сучасної англомовної лінгвокультури, пропонуючи широкий вибір лексичних одиниць для аналізу.

Завдяки проведенню аналізу словника було з'ясовано, що абсолютна більшість представлених нами гендерно маркованих назв професій виникли та активно функціонують в англомовному лінгводискурсі ще з XIV – XVII століть. Це доводить факт загальної тенденції старіння мови та нагальної потреби у її оновленні, в тому числі шляхом викорінення мовних сексизмів.

Тож, вважаємо за необхідне надати зразки гендерно нейтральних термінів на позначення родів діяльності. До них, зокрема, відносимо альтернативи суто маскулінному та фемінному, де першою лексичною одиницею виступає оновлений варіант застарілої назви.

Отже, пропонуємо використання: chair замість chairman, police officer – policeman, businessperson/business representative – businessman,

anchor – anchorman, congressperson – congressman, council member – councilman, artisan – craftsman, postal worker/mail carrier – mailman, salesperson – salesman, camera operator – cameraman, meteorologist – weatherman, firefighter – fireman, janitor – maintenance man, principal – headmaster, flight attendant – steward, bartender – barman, wait staff/waiter person – waiter, lessor/property owner – landlord, royalty/highness – king тощо.

Навзамін суто жіночих назв професій вводимо такі гендерно нейтральні відповідники: aviator замість aircraft woman, firefighter – firewoman, police officer – policewoman, principal – headmistress, flight attendant – stewardess, bartender – barmaid, servant – handmaiden, housekeeper – cleaning lady, wait staff/waiter person – waitress, lessor/property owner – landlady, royalty/highness – queen, homemaker – housewife тощо.

Проаналізувавши надані інваріанти якісно оновлених традиційних назв на позначення видів професій, було зроблено висновок про те, що більшість гендерно немаркованих лексичних одиниць мають частку «person» або нейтральні «member», «carrier», «worker», «officer», «attendant» тощо на позначення обох статей. Окрім цього, поширеним є використання суфіксу «er/or» у таких назвах, як «janitor», «bartender», «lessor», «keeper» та «maker». Зважаючи на це, вважаємо, що абсолютний перехід до використання несексистської мови у професійній сфері не стане проблемою через її загальнодоступність та зрозумілість запропонованих нейтральних відповідників.

Іншим нагальним питанням є використання гендерно маркованих особових займенників: «he» (маскулінний) та «she» (фемінний займенник). Обидва варіанти піддають критиці через їх безпосередню та виняткову денотацію чоловіка або жінки, без урахування необхідності референтності інших гендерних ідентичностей.

Натомість, науковці пропонують використання гендерно нейтрального особового займенника «they» на позначення однини. Такий вибір пов'язаний, перш за все, із зручністю розуміння позначуваного референту у контексті вислову чи речення, а також врахування відсутності мовної дискримінації відносно інших гендерів. Проте, існує бінарна позиція щодо сприяння створенню неоднозначно трактованих ситуацій через одночасне використання «they» для множини та як новітньо запропонованої альтернативи для заміни маскулінного та фемінного займенників «he» та «she» [27, с. 9–10].

Проте, впровадження використання «they» є найбільш доцільним варіантом просування гендерно нейтральної мови у загальному вжитку. Адже, продукування у створенні нового, специфічного слова чи займенника в англійському лінгводискурсі не сприятиме вирішенню даної проблеми, головним чином, через час, затребуваний на введення та засвоєння носіями мови нової лексичної одиниці та, відповідно, продовжить використання загальновідомих «he» та «she».

Окремо варто звернути увагу на популярні звертання та їх інклюзивні інваріанти. Серед найуживаніших є слова «Madam» та «Sir», які виступають ввічливими звертаннями чоловіка до жінки та, відповідно, жінки до чоловіка, останнє з яких зазвичай обґрунтовано посадою, званням, віком або соціальним положенням чоловіка. При цьому, вживання конструкцій «Mr» і «Mrs» потребує після себе вказання прізвища, так само як і звертання «Miss» або скорочене «Ms», яке служить для звертання до незаміжньої жінки в англійському лінгвістичному дискурсі.

Варто зазначити, що наведені вище конструкції хоча і виступають найуживанішими варіантами звертань, проте насправді не враховують основну вимогу сьогодення – створення якісно оновленої несексистської та неупередженої мови.

Тож, натомість, сучасна парадигма пропонує наступний варіант звертання до будь-якого гендеру людини, яка не бажає ідентифікувати свій сімейний статус – «Мх», що є скороченим від «Міх» та служить прикладом нейтральної мови.

Окрім цього, серед сучасних тенденцій у розвитку питання створення толерантної, інклюзивної мови в комунікативній практиці, виділяють так званий термін «політична коректність», що трактується як бажання уникнення певних поглядів, дій, і, перш за все, форм виразу думки, які передбачають упередження або можуть спричинити образу [37]. Перш за все, це стосується ставлення до чоловіків та жінок, їх гендерної ідентичності; людей похилого віку або людей з певним кольором шкіри, расовою приналежністю чи фізичними/розумовими особливостями.

Прогресивність ідеї «політичної коректності» в сучасній англійській мові полягає в тому, щоб, запропонувавши інваріанти нейтральної, інклюзивної мови, усунути дискримінаційну та расистську парадигми у її активному використанні [10].

До прикладів політично коректних лексичних одиниць відносять наступні: humankind, humanity замість man, mankind; visually impaired – blind; hard of hearing – deaf; intellectually impaired – stupid; little person – dwarf; vertically challenged – short; spouse – husband/wife; partner – boyfriend/girlfriend; adult – woman/man; young person/kid/teen – girl/boy тощо.

За цим, варто зауважити, що робота у напрямку популяризації гендерно нейтральної мови має певні позитивні результати. Наприклад, правила спільноти всесвітньо відомої соціальної мережі TikTok (останнє оновлення 17.04.2024 р.) включають в себе повну заборону риторики ненависті і дій на ґрунті ненависті. Серед них, зокрема, табу на, дослівно: «звертання за старим іменем чи використання по відношенню до особи гендера, відмінного від обраного особою, або просування програм

конверсійної терапії, які покликані змінити сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність людини» [8].

Зокрема, прикладами порушень директив соціальної мережі (violation of TikTok's guidelines) є наступні гендерно-дискримінаційні лексичні одиниці, що належать до термінології LGBTQ: «lesbian», «gay», «queer», «sex», «abortion»; а також лайливі й аб'юзивні вислови, пов'язані із порушеннями фізичного/ментального здоров'я та обмеженими можливостями людини, такі як «disabled», «ADHD», «ADD» тощо [43]. Важливим є факт регулювання та сприяння усуненню сексистської, неполіткоректної мови у лінгводискурсі даної мас-медійної платформи, що створює фундамент для подальшої роботи над подоланням даної проблеми.

Загалом, досліджуване питання актуалізації та попиту у створенні гендерно нейтральної, несексистської мови є одним із найпрогресивніших у своєму розвитку в сучасному англomовному лінгводискурсі. Про це, зокрема, свідчать опрацьовані наукові та навчальні джерела, які є фундаментом популяризації суспільно значущої ідеї політичної коректності та необхідності включення кожного до загального мовного процесу. В свою чергу, надані рекомендації щодо введення гендерно нейтральних відповідників на позначення назв професій, використання особових займенників, звертань та політкоректних термінів у загальний мовний дискурс мають на меті сприяти подальшому дослідженню та усуненню проблеми превалювання стереотипів, упереджень та об'єктивації в мові.

Висновки до розділу 1

У даному розділі досліджено теоретичні аспекти функціонування поняття «гендер» та виокремлено його сутнісні відмінності від поняття «стать». Виявлено, що гендер виступає продуктом соціалізації, широко змінним у часі та просторово, що ідентифікує особистість та позиціонує її «Я» у широкому соціальному контексті.

Окрім цього, після попереднього аналізу різних вітчизняних та англійських джерел доведено необхідність проведення подальшого дослідження у галузі вивчення проблеми гендеру. Завдяки цьому, з'ясовано, що один з найбільш поширених англійських словників (Кембріджський словник) досі репрезентує ототожнення термінів «гендер» та «стать» у перекладі рідною мовою. Додатково, велика кількість опрацьованих джерел, надаючи дефініцію поняттю «гендер», не враховує інші, відмінні від фемінної або маскулінної, види ідентичностей, що підкреслює суто поверхнєве розуміння суті досліджуваного явища.

Також, виокремлено основні причини стрімкого поширення та актуалізації гендерних досліджень у широкому науковому обігу. Вважаємо, що мовна складова гендерного аспекту дискурсивних елементів виступає формотворчою відносно всіх інших елементів. Зокрема, англійська, як мова інтернаціонального вжитку, задає вектор руху мовно-гендерних студій, що мають на меті створення інклюзивної, несексистської та неупередженої мови.

Проведено аналіз поточного стану проблеми використання мовних сексизмів у назвах професій, займенників на позначення гендерної ідентичності, а також типових звертань. Обґрунтовано потребу у локальній модернізації знакових одиниць мови та запропоновано альтернативні лексичні одиниці, які є зразками гендерно-нейтральної

мови. Засвідчено актуальність поняття «політична коректність», а також наведено приклади його дотримання у всіх найбільш значних елементах суспільного життя.

Загалом, ґрунтовно досліджено гендерний аспект як складову сучасної лінгвокультури та зроблено висновок щодо необхідності подальших розробок і популяризації даної теми у широкому соціальному дискурсі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТУ ДИСКУРСИВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

2.1. Стан впровадження аспектів гендерних студій в англomовну лінгвокультуру

У наш час, гендерні студії набули масштабного поширення у лоні культури, та лінгводискурсі зокрема. Численні спільноти, соціальні мережі, політичні кампанії, мас-медіа та кінематограф вже давно стали джерелами створення й популяризації трендів та актуальних течій, пов'язаних із питаннями гендеру, гендерні нейтральної мови та політичної коректності.

Перш за все, варто зауважити, що саме перераховані інститути є одними з тих, що відображають поточний стан вивчення даного питання, адже створюють та підтримують всесторонній зв'язок між усіма учасниками комунікації у соціумі.

Саме тому, слід дослідити стан впровадження аспектів гендерних студій в англomовну лінгвокультуру, проаналізувавши їх репрезентацію в названих складових суспільного життя.

Питання функціонування поняття «політична коректність», яке було представлено з теоретичної точки зору в першому розділі даної роботи, слід розглянути крізь призму його практичного застосування у публічних зверненнях та дописах у соціальних мережах відомих політиків, митців, письменників та журналістів, де часто можна побачити наявність або відсутність дотримання даного принципу.

Наприклад, всесвітньо відома британська письменниця Дж. К. Роулінг у своїх дописах у відомій соціальній мережі X (раніше відомій як Twitter), опустивши поняття політкоректності та гендерно немаркованої мови, публічно та регулярно висловлює свої думки щодо поняття «трансгендерність», чим спричиняє появу незадоволеності та конфлікт серед мас людей.

Аналіз дописів (Рис. 2.1; Рис. 2.2) свідчить про досить грубі порушення, дотичні до теми гендеру, та факт відсутності політкоректних термінів, що репрезентовано у наступних лексичних одиницях: «people who menstruate», «male rapists», «female rapists». Дану гендерно марковану лексику вважають мовою ворожнечі, уникнення використання якої відверто ігнорується відомою письменницею.

Рис. 2.1. Твіт від 07.09.2022 р. «It isn't hate to speak the truth»

Рис. 2.2. Твіт від 19.12.2021 р. «Attacks on trans people»

У наступному розглянутому дописі Дж. К. Роулінг демонструє категоричну відмову визнавати гендерну ідентичність транс

жінок (Рис. 2.3), що репрезентовано за допомогою заперечного слова «No» у відповідь на гасло «Trans women are women».

Проте, важливо зауважити, що слово «women» з лінгвістичної точки зору охоплює й термін «trans women», оскільки мова адаптується до суспільних та культурних змін, а, отже, фраза «Trans women are women» є цілком обґрунтованою та відображає зміну значень і вживання слів у відповідь на соціальні процеси, що є природним для будь-якої мови.

Рис. 2.3. Твіт від 17.10.2023 р. «Trans women are women»

У твіті, присвяченому Олімпійським іграм в Парижі 2024 р. (Рис. 2.4), письменниця продемонструвала відкрито вороже ставлення до руху за чоловічі права, обґрунтоване текстовим повідомленням, в якому стверджується зафіксований фото фрагментом вираз «насміхання» чоловіка зі страждань жінки: «The **smirk** of a **male** who knows he's protected by a **misogynist** sporting establishment<...>».

Дана фраза демонструє кілька важливих аспектів, серед яких використання слова «smirk», яке носить негативне забарвлення та задає тон цілої фрази, натякаючи на презирство та зверхність автора.

По-друге, вибір слова «male» замість нейтрального «man» є не випадковим, адже воно підкреслює біологічний аспект, виокремлює представника окремої групи та протиставляє його іншій.

По-третє, термін «misogyny», як зазначається у Британській енциклопедії «Britannica», трактується як: «hatred or prejudice against women, typically exhibited by men. It is generally accepted that misogyny is a consequence of patriarchy» [33]. Отже, авторка допису прагне транслювати чітке оцінне ставлення, що покликане дискримінувати «домінуючу», на думку Дж. К. Роулінг, патріархальну структуру в сфері спорту.

Рис. 2.4. Твіт від 01.08.2024 р. «The men's rights movement criticism»

Зважаючи на це, можна стверджувати про наявність проблеми, пов'язаної із опором широкому розповсюдженню тенденції до зміцнення гендерного нейтралітету та дотримання політичної коректності у процесі міжособистісної комунікації в розглянутому англomовному дискурсі. Про це, зокрема, свідчать надані публічні дописи Дж. К. Роулінг, що викривають особисту не готовність до прийняття змін, та будучи широко розповсюдженими серед суспільних мас, агітують соціум відмовитись від подальшого просування ідей гендерної рівності.

Окремо варто розглянути поширені інтернет-меми, які також мають вагоме значення у поширенні міфів, стереотипів та упереджень,

пов'язаних із темою політичної коректності та гендерного аспекту в англomовному лінгводискурсі, й, водночас, викривають досі актуальні проблеми у розвитку даного напрямку. Наведемо приклади найпопулярніших з них.

Аналіз даного інтернет-мему (Рис. 2.5) доводить факт одностороннього впливу тенденції до зміцнення гендерної рівності у соціумі, розповсюдження якої більшою мірою стосується лише жінок та боротьби за їх права, водночас ігноруючи потреби чоловіків та, загалом, дискредитує ідею гендерної політики в англomовному лінгво контексті.

Це яскраво продемонстровано словом «wrong», яке є стислою, але оцінною реакцією засудження зі сторони суспільства на проблеми чоловічого гендеру, де відповідь на заклик до допомоги «We should help them» може бути інтерпретована як спроба передати розчарування мовця у відповідь на цілковиту відсутність підтримки для чоловіків у контексті психічного здоров'я.

Рис. 2.5. «The fail to provide gender equality for men»

У наступному розглянутому мемі (Рис. 2.6) автор намагається висміяти тенденцію до повільності ухвалення та впровадження важливих соціокультурних ідей та проектів, а саме ідеї гендерної рівності, яка хоча і виступає однією з першочергових, проте вимагає досить тривалого терміну для її імплементації у суспільне життя. Передусім, лінгвістично,

це відображено у системі запитань та відповідей, які асоціюються з лозунгами та гаслами, що підсилюють активістський характер мему. «What do we want?» та «When will we get it?» є емоційно забарвленими фразами, спрямованими на швидку та позитивну реакцію, що графічно підкреслено в мемі. Проте, надані автором відповіді, а саме «Another 100 years!» гіперболічно суперечать заданим очікуванням, тим самим створюючи комічний ефект.

Рис. 2.6. «Meme on the period taken to achieve gender equality»

В зображенні із популярного американського мультсеріалу «SpongeBob SquarePants» (Рис. 2.7), де головний персонаж демонструє уявну веселку та говорить про силу уяви, використовуючи фразу: «It's all your imagination», набув поширення через його ототожнення із «неможливістю» фактичного досягнення рівності – як поняття, що актуальне у багатьох соціальних контекстах.

Семантика даного висловлювання передбачає заперечення існування термінів «gender equality» та «equal pay», а запропоновані питання носять дещо риторичний характер, що підкреслює сумнів та зневажливе ставлення до цих двох понять.

З точки зору дискурсу, дане висловлювання, загалом, відображає антигендерну та скептичну позицію, що протиставляється руху за права жінок та ідеї гендерної рівності.

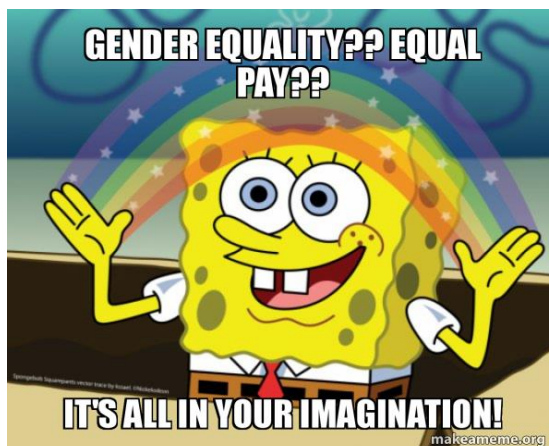

Рис. 2.7. «The illusion of real gender equality achievement»

На противагу цьому постер із зображенням жінки-трудівниці (Рис. 2.8), яка демонструє м'язи (втілення сили та в певному сенсі «мужності»), заявляючи: «**We** can do it! Unless it's hard. Then **they** can do it», унаочнює ідеї феміністичного руху, які проте критикуються автором мему з позиції подвійних гендерних стандартів, які мають бути реалізовані у боротьбі за рівність у всіх аспектах соціального життя, а не лише окремих питаннях.

Синтаксично поділене на дві частини умовне речення («Unless it's hard») вказує на готовність зміни рішення в разі труднощів та семантично містить певну імплікатурну іронію, що виявляється у контрасті між бажанням діяти та впроваджувати гендерну рівність у всіх аспектах життя, й між готовністю перекласти таку відповідальність.

Саме тому, використання займенників «we» та «they» є не випадковим, адже яскраво ілюструє наявний гендерний поділ у суспільстві, де «we» виявляє позицію жіноцтва, а «they» підкреслює наявність «інших», тобто чоловіків.

Рис. 2.8. «Double gender standards»

Варто зазначити, що інтернет-меми, які є основною складовою, що формують всесвітню інтернет-культуру, відображаючи найактуальніші новини та тенденції, такі як рух за гендерну рівність та права, дозволяють відслідковувати наявний прогрес/регрес у розвитку, зокрема, даного питання. Тож, провівши аналіз останньо опублікованих мемів у вільному інтернет-доступі, з'ясовано, що гендерні студії ще досі залишаються абстрактним терміном; відкритим для дискусій та суперечок поняттям, що тільки входить в англomовну лінгвокультуру та не є стійким утворенням, що виключає наявність подвійних стандартів та полярних точок зору в його сприйнятті й трактуванні.

Проте, загальний суспільний опір, з яким стикаються такі звернення, дописи та інтернет-меми, все ж говорить про актуальність процесу становлення гендерно інклюзивної мови у міжнародному лінгвістичному середовищі.

Зокрема, всесвітньо відома британська акторка Е. Вотсон, що є представницею феміністичного руху, а також амбасадоркою організації ООН Жінки у своєму виступі від 20.09.2014 р. говорить про необхідність викорінення гендерної нерівності на рівні надання однакових прав, поваги, можливості ухвалювати рішення щодо себе, свого тіла та життя усім без

винятку людям, а саме: «<...>Feminism by definition is: «The belief that men and women should have equal rights and opportunities. It is the theory of the political, economic and social equality of the sexes»» [44].

Проте, водночас, Е. Вотсон зазначає, що прагнення до боротьби за жіночі права у суспільстві (ідеї феміністичного руху) не є та не мають бути синонімічним ненависті до чоловіків: «<...>The more I have spoken about feminism the more I have realized that fighting for **women's rights** has too often become synonymous with **man-hating**. If there is one thing I know for certain, it is that this has to stop» [44].

Даний вислів охоплює використання різних лінгвістичних аспектів, головним з яких, слід назвати лексичний, адже використання «man-hating» вводиться як термін, що демонструє спотворене уявлення про фемінізм («women's rights») та створює такий соціальний посил, що прагне привернути увагу до непорозуміння, пов'язаного з рухом за рівні гендерні права.

Натомість, за словами амбасадорки кампанії HeForShe важливо аби жінки та чоловіки були вільними: у своїх діях, виборі, рішеннях; вільними від: упереджень, стереотипів та будь-якої форми насильства: «It is time that we all perceive gender on a spectrum not as two opposing sets of ideals» [44].

Рух HeForShe, який є проектом всесвітньої організації ООН Жінки, активно впроваджується й в Україні. Він створений та діє на підтримку солідарності у боротьбі за гендерну рівність та права кожного члена суспільства. У 2021 р. відомі українські митці, керівники глобальних корпорацій, високопосадовці, спортсмени, актори та багато інших лідерів думок, які підтримують ідеї толеризації суспільства, доєднались до популяризації знань про гендерні студії серед українського суспільства та молоді, зокрема.

Головним гаслом проекту #HeForSheUniversityTour – знятої короткометражної стрічки під назвою «Stereotypes don't define you», стала

думка про те, що наша стаття не має визначати шлях, якому ми слідуємо у житті. Адже люди – це не речі без права вибору. Право на самовизначення є у кожного. Важливими наведеними фактами є статистика, за якою дві з трьох жінок в Україні хоч раз у житті стикались з тією чи іншою формою насильства; багато представників обох статей особисто знайомі із поняттям сексизм, гендерні упередження, харасмент та об'єктивація; лише 5% CEO у світі – жінки тощо [12]. Тож, насамперед, найголовнішим аспектом боротьби з цим є бачити, не мовчати та попереджати гендерну нерівність у всіх її проявах.

Іншим відомим прикладом, що демонструє нагальну потребу у широкому веденні політики суспільної та, зокрема, гендерної рівності є публічні звернення американської політичної діячки, колишньої першої леді та кандидатки у президенти США 2016 р. Г. Клінтон.

Основним гаслом передвиборчої кампанії Г. Клінтон стала тема забезпечення рівних гендерних прав. Зокрема, політикиня проголосила курс на усунення різниці в оплаті праці жінок та чоловіків, боротьбу з насильством, захист жіночих репродуктивних прав та загальне просування ідеї гендерної рівності у всьому світі [18].

На Четвертій Всесвітній конференції з питань жінок 05.09.1995 р. у своїй промові дипломатка виголошує: «I believe that it is time to break our silence. It is time for us to say here in Beijing, and the world to hear, that it is no longer acceptable to discuss **women's rights** as separate from **human rights**. These abuses have continued because, for too long, the history of women has been a history of silence» [17].

З лінгвістичної точки зору важливим є кілька аспектів, серед яких повторення вживання конструкції «it is time», що вказує на терміновість та заклик до рішучих дій; протиставлення «women's rights» та «human rights», як окремих концепцій, що підкреслює їх нероздільність; використання емоційно забарвлених словосполучень та лексичних одиниць: «break our

silence», «no longer acceptable», «abuses» для підкреслення важливості інтеграції прав жінок у загальний дискурс прав людини.

Адже, надання однакових прав усім без винятку людям є обов'язковою умовою стабільного розвитку людства, позбавленого упереджень, стереотипів та насильства відносно усіх представників людської раси та тільки за дотримання такої умови існує можливість побудувати майбутнє у вільному, демократичному світі.

Варто зазначити, що теперішня передвиборча кампанія США 2024 р. не виняткова у сенсі актуалізації та пропагандування питання гендерної рівності, адже воно все ще залишається каменем спотикання на шляху досягнення свободи у всіх сенсах цього слова та буквально стало основним вектором руху розвитку даних президентських виборів.

Віцепрезидентка та політикиня демократичної партії США К. Гарріс, яка фактично є послідовницею ведення гендерної політики на рівні країни, активно використовує лозунги, присвячені широким соціальним проблемам, головними з яких стали гасла «Freedom», «**We are not going back**», «**Ours is the fight for the future**» та «**When we fight, we win**».

Дані фрази є короткими та лаконічними, мають загалом лише головні члени речення, що забезпечує ясність та чіткість висловлювання. Неодноразове повторення використання займенників «we» та «ours» сприяє формуванню почуття єдності та спільної відповідальності за майбутнє. Загалом, кожне з наведених гасел має емфатичний характер, що мобілізує цільову аудиторію до дії, апелюючи до колективної ідентичності та відчуття спільної мети.

У численних публічних виступах К. Гарріс піднімає тему вільного права на аборти та всезагального доступу до якісної охорони здоров'я, захисту системи освіти тощо.

Зокрема, 22.08.2024 р. політикиня різко засудила проект Д. Трампа щодо легалізації заборони абортів, говорячи: «Why exactly is it that **they** (Trump's allies) don't trust women? Well, **we** (Democratic party) trust women. And when Congress passes that bill to restore **reproductive freedom**, as President of The United States, I will proudly sign it into law» [19].

Використання гендерної дихотомії у риторичному запитанні «Why exactly is it that they (Trump's allies) don't trust women?» натякає на гендерну упередженість опонентів, що підкреслено використанням особового займенника «they», та фрази «Well, we (Democratic party) trust women» з протилежним підходом до політики вільного права на аборти, що свідомо замінене синонімічним «reproductive freedom», як спроба зробити дане звернення прийнятним для ширшої аудиторії.

Загалом, реакція, викликана початком вступу в передвиборчу кампанію К. Гарріс, масово розповсюдилась у різноманітних соціальних мережах та сприяє утворенню нових лексичних одиниць в англомовному лінгводискурсі. Зокрема, таким став неологізм «femininomenon», вперше вжитий у назві пісні американської співачки Ч. Роан та створений за допомогою словоскладання «feminine», що перекладається як «жіночий/жіночний» та «phenomenon» - «феномен».

Явище активного впровадження даного терміну пояснюється фактом безпрецедентної винятковості випадку К. Гарріс, яка стала першою жінкою-афроамериканкою, що претендувала на посаду Президента Сполучених Штатів Америки та є активною представницею жіночого руху й захисницею базових прав та свобод людини, включно з правом на гендерне самовизначення.

На відміну від цього, інший відомий американський політик та державний діяч Д. Трамп, який виступив головним опонентом К. Гарріс у президентських виборах 2024 р., у проектному плані (Рис. 2.9), розробленому на випадок його перемоги у виборах, зазначив можливість

на, дослівно: «**rescind regulations prohibiting discrimination** on the basis of sexual orientation, gender identity, transgender status, and sex characteristics» [25]. Семантично дана фраза передбачає значний соціальний вплив та контроль, оскільки зачіпає ключові аспекти, пов'язані з особистісними правами людини, що реалізовано шляхом підбору таких лексичних одиниць як «rescind» та «prohibiting discrimination», через які передано основний соціальний контекст про прагнення скасування прав груп, що традиційно стикаються з дискримінацією.

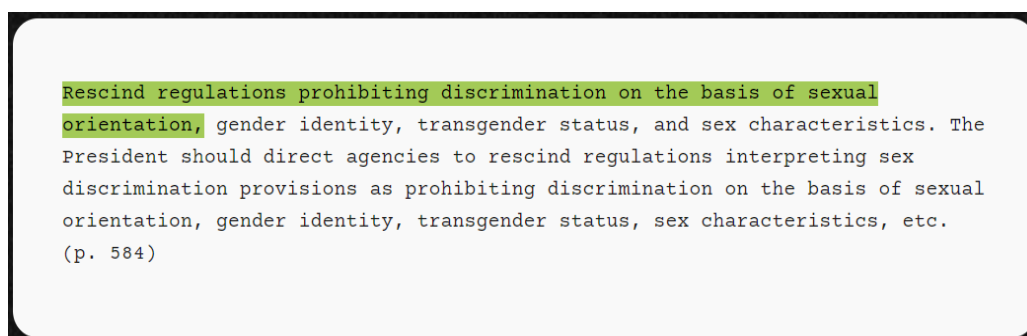

Рис. 2.9. «D. Trump’s project 2025: enabling discrimination against LGBTQ+ Americans»

Таким чином, у президентському плані Д. Трампа фактично узаконюється факт ігнорування базових прав та свобод особистості, а також відсутність контролю та покарань за гендерну дискримінацію.

Окрім цього, ім'я відомого політика неодноразово згадується з огляду на його категоричне та неполіткоректне ставлення до різних соціальних меншин, статей та класів. Наприклад, у 2018 р. під час першого строку президентства, Д. Трамп, в інтерв'ю коментуючи ситуацію на кордоні та його незаконному перетині мігрантами, говорить: «We have people coming into the country, or trying to come in – we’re stopping a lot of them – but **we’re taking people out of the country, you wouldn’t believe how bad these people are. These aren’t people, these are animals**» [16].

Важливим є той факт, що діючий (у 2017 – 2021 рр.) президент надає настільки суб’єктивну дефініцію усім без винятку мігрантам, знеособлює

та дегуманізує їх, вживаючи слово «animals», що семантично носить сильне емоційне навантаження. Окрім цього, дане висловлювання характеризується наявністю дихотомії між суб'єктом «we» та об'єктом «these people/animals», що сприяє розмежуванню та слугує основою для подальшої дискримінації означеної соціальної групи, тим самим порушуючи будь-які норми ділового спілкування.

Додатково до цього, міжнародний журнал The Week у статті під назвою «74 things Donald Trump has said about women» від 23.07.2024 р. зібрав докази аб'юзивних коментарів президента Д. Трампа на адресу відомих жінок-політиків, акторок, митців, публічних людей.

У матеріалах статті представлена, зокрема, наступна цитата адресована К. Гарріс: «You know what, people don't like her. Nobody likes her. She could never be the first woman president. She could never be. That would be **an insult to our country**» [15].

Лінгвістичний аналіз даного вислову демонструє широке використання: риторичних прийомів узагальнення («people», «nobody likes her») та особового займенника («she») замість вживання власного імені, що разом слугують для підкреслення зневажливого, негативного ставлення до можливості президентства жінки (гендерний аспект), яке для Д. Трампа фактично є дефініцією словосполучення «an insult to our country» й створює ефект вербального тиску на політичну опонентку.

Іншою відомою «жертвою» такої гендерної суб'єктивізації стала греко-американська літераторка та політична діячка А. Хаффінгтон, про яку у 2012 р. Д. Трамп у своєму дописі в соцмережі X написав: «(she) is unattractive both inside and out. I fully understand why her former husband left her for a man – he made a good decision» [41].

Дане висловлювання є прикладом сексизму та маніпуляції на ґрунті гендерного статусу, що виражено вживанням оцінювальної лексики

(«unattractive») й сарказму («a good decision») для приниження гідності означеної особистості.

Тож, ознайомившись з даними коментарями Д. Трампа, опублікованими у різні періоди його професійної діяльності, стає зрозумілим його сексистська позиція відносно можливості жінок обіймати керівні посади, упередженість щодо гендерних ролей та стереотипне мислення, обвинувачення персонального характеру, а також не вибіркоче використання гендерно маркованої мови.

У 2018 р. помічник редактора популярної американської газети «The Washington Post» Б. Вудворд опублікував науково-популярну книгу під назвою «Fear. Trump in the White House», яка стала однією з серії книг присвячених американському політику. Зокрема, дане видання викриває численні обвинувачення Д. Трампа у неадекватній сексуальній поведінці відносно жінок, а також недотриманні політики гендерної рівності. У свою чергу, політик зауважив, що необхідно завжди заперечувати будь-які заяви жінок, бути сильним та агресивним, й ніколи не погоджуватись з ними [40].

Крім цього, у своєму дописі в X, державний діяч спростував дані матеріали звинувачень (Рис. 2.10), використовуючи інтолерантну та неполіткоректну мову, наприклад скорочення «dems», яке є аббревіатурою та не відповідає офіційним стандартам мовлення й статусу посади, яку обіймав Д. Трамп у 2018 р.. Використання даного терміну та фрази «Dems can't stand losing» вносить зневажливий, саркастичний характер у загальний дискурс даного висловлювання, та політичний контекст, зокрема. Завершення допису реченням «I'll write the real book!» символізує виклик, який автор ставить перед політичними опонентами, прагнучи продемонструвати власну перевагу над ними.

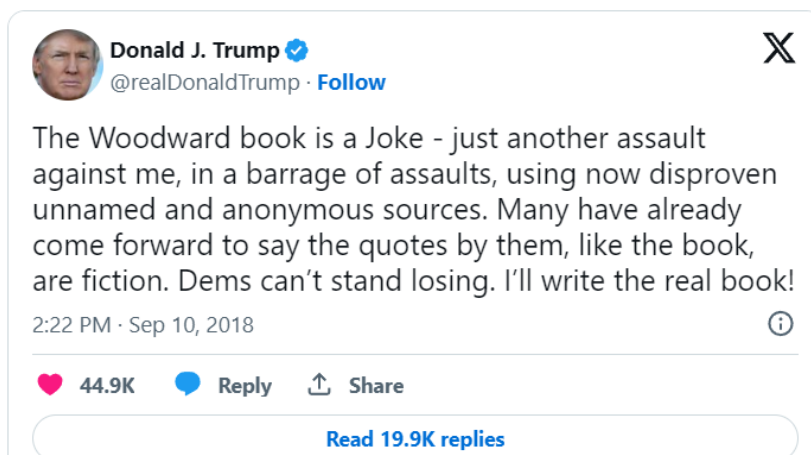

Рис. 2.10. «D. Trump's accusation reply»

Тож, ґрунтовно дослідивши проблему актуального стану розробки та популяризації проблеми гендерної рівності, інклюзивної мови та впровадження політкоректного дискурсу в англomовній лінгвокультурі: соціальній мережі X відомих митців та суспільних діячів, політичних кампаніях (Г. Клінтон, К. Гарріс, Д. Трамп) та мас-медіа (рух HeForShe та інтернет-меми), зазначили позитивні результати роботи у напрямку фактичного вирішення питань гендеру, а також виявили кейси опору та відвертої стереотипізації думки у розвитку даного напрямку в дописах та публічних зверненнях відомих людей, зокрема Дж. К. Роулінг та Д. Трампа. Здійснивши лінгвістичний аналіз даного матеріалу, вважаємо, що такі упередження є однією з головних проблем, що значно гальмують процес укорінення гендерних практик у суспільну свідомість через значний вплив, що чинять дані митці та політики на суспільство. Тим самим вони породжують його поділ на класи «за» та «проти» змін у всесвітній гендерній політиці, що потребує рішучих кроків для подолання такої кризи.

2.2. Особливості репрезентації гендерних практик у кінодискурсі, на прикладі кінострічки «Барбі»

Всесвітня гендерна політика за даними проведеного аналізу дослідження розвивається нерівномірно в силу багатьох супутніх обставин, таких як: соціальна стратифікація суспільства на жіночі/чоловічі професії; гендерні ролі та упередження пов'язані з ними; політична агітація та вплив мас-медіа тощо. Саме це призводить до нагальної необхідності введення додаткових заходів щодо розповсюдження та масової популяризації ідеї створення інклюзивної, немаркованої та загальноприйнятої мови гендеру, яка сприяла би глобалізації суспільства на рівні надання однакових прав та свобод особистості.

Одним з таких проектів розробки гендерних студій є кінодискурс, що виступаючи одним із найвпливовіших видів мас-медіа, репрезентує актуальний стан дослідження питання, а також швидкі наслідки його імплементації у суспільні маси.

Сьогодні, можна з упевненістю говорити про те, що кіноіндустрія не є винятковою у плані відсутності гендерної проблематики, яка пов'язана з відсотковим рівнем та якістю презентації статей та гендерів, тематики і жанру фільмів, рівня їх популярності й попиту залежно від цього.

Всесвітній економічний форум (World Economic Forum) у статті від 08.03.2024 р., дослідивши питання репрезентації гендеру у кінодискурсі, наводить статистичні дані, згідно яких: з 1929 р. лише 17% номінантів на премію «Оскар» є жінками, та лише 2% – жінками іншої, відмінної від європейської, раси; тільки вісім жінок (2% від загальної кількості учасників) стали номінантками премії «Best Director» у період з 1929 р.; лише у тридцяти зі ста найкасовіших кіно продуктів 2023 р. представниці жіночої статі виконують головні та співавторські ролі, що є

меншим за відповідний показник 2022 р.; тільки три з десяти номінованих на премію «Оскар» кінострічок 2023 р. («Barbie», «Anatomy of a Fall» та «Past Lives») відповідають критеріям гендерного балансу [47].

Окрім цього, дослідження інформує про те, що досягнення абсолютного гендерного паритету у всьому світі можливе лише через 131 рік, що є доволі не оптимістичним фаховим прогнозом [47]. Тож, проаналізувавши наведені дані, можна стверджувати про гострий дефіцит роботи над розробкою механізмів подолання гендерної кризи, а також необхідність створення дієвих методів популяризації інклюзивного кіно середовища та створення рівних можливостей для кожного.

Прикладом ефективного гендерного менеджменту у даній царині культури, зокрема, є створення та випуск англомовної кінострічки «Барбі» режисеркою Г. Гервіг у 2023 р. [13]. Даний фільм став світовою сенсацією, що піднімає проблеми гендерної нерівності, спекуляцій за статевою ознакою, розповсюдження стереотипів та необхідності відокремитись від сторонніх очікувань й врешті-решт створити вільне від упереджень суспільство.

Ідейним тлом стрічки виступає відома іграшка-лялька, яка є еталоном краси та бездоганності й втілює образ нібито справжньої жінки, який репрезентований у фільмі через відповідні гендерно нейтральні терміни на позначення родів діяльності, такі як «president», «doctor», «council member», «politician», «homemaker», «parent» тощо, що не визначають статево приналежність та піддають сумніву традиційні уявлення про професійну дистрибуцію на чоловіче та жіноче.

На перший погляд, завдяки цьому, всі проблеми фемінізму та рівних прав мали би бути вирішеними, проте «Barbieland» є лише зовні бездоганною, але насправді фальшивою бульбашкою, яка не має нічого спільного із реальним життям, в якому дані питання все ще переслідують людство.

Серед проблем, які піднімаються у фільмі наступні: штучність жіночої влади та її візуальна вагомість; превалювання чоловіків над жінками (керівництво компанії «Mattel», яке складається виключно із чоловіків); стереотипізація образу жіноцтва; знецінення обох статей (чоловічої – в уявному світі Барбі, жіночої – в реальному) та викликаний цим дисбаланс у пануванні статей, в якому кожен грає певну відведену суспільством роль.

Зазначимо, що слоганом кінострічки виступає фраза: «She is everything. He is just Ken», яка виступає прикладом влучного поєднання гендерного та лінгвістичного підходів, спрямованих на дослідження поширених соціальних стереотипів.

По-перше, у фразі наявне навмисне протиставлення особових займенників «she» та «he», де перший символізує широку гамму можливостей і багатогранність жінок-Барбі («president», «doctor», «council member», «politician», «homemaker», «parent»), адже прирівнюється до слова «everything»; а «he» позначає обмежену, підпорядковану роль чоловіка-Кена, що підкреслене вживанням прислівника «just».

По-друге, абсурдним є факт того, що у стереотипно маскуліно-орієнтованому реальному світі, фільм пропонує розглянути бінарно протилежну цьому ситуацію. На нашу думку, це можна пояснити метою іронічно підкреслити фактичну відсутність жінок у гендерному дискурсі та доступі до влади в реальному світі; або з позиції привернення уваги загалу до змін, що вже мають або повинні мати місце у даному, гендерному контексті.

В одній зі сцен кінострічки американська акторка А. Феррера виголошує монолог, що став ключовим у розумінні головної ідеї фільму, а саме подвійних стандартів нав'язаних соціумом, та, зокрема, жінкам. Ключовими словами тут виступають наступні: «It is **literally impossible** to be a woman. You are so beautiful, and so smart, and **it kills me that** you don't

think you're good enough. Like, we have to always be extraordinary, but somehow **we're always doing it wrong**<...>I'm just so tired of watching myself and every single other woman tie herself into knots so that people will like us» [36].

Лінгвістичний аналіз даного висловлювання доводить факт використання різних підсилювальних, гіперболічних конструкцій, таких як: «it is literally impossible», «it kills me that», «we are always doing it wrong», які маючи негативне формулювання, створюють емоційний тягар та підкреслюють відчуття неможливості досягнення ідеалу. Використання парадоксу: «we have to always be extraordinary, but somehow we're always doing it wrong» підкреслює суперечність між прагненнями та реальністю; а вживання займенників «we» та «every single other woman» створює почуття колективної ідентичності.

Таким чином, фільм формулює думку про те, що у сучасному світі фактично неможливо бути собою, не виконуючи додаткових ролей й подобатись іншим та, в першу чергу, собі просто за факт свого існування.

Загалом, даний контекст можна з легкістю імплементувати й до проблем маскулінності, які яскраво репрезентовані у кінострічці за допомогою образу Кена, що уособлює загальну ідею прагнення до патріархату, адже цитуючи відповідного героя: «Everything, basically everything exists to expand and elevate the pre-sense of men».

Проте, можна стверджувати також те, що більшість чоловіків прагнучи цього, навіть не знають, що із цим робити, адже, в першу чергу, вони самі не усвідомлюють ким вони є та що ідентифікує їх: суспільні очікування, контроль, влада, схвалення чи самоусвідомлення та власне «Я», прагнення, бажання й цілі.

Відомий американський актор Р. Гослінг, який зіграв роль Кена, в одній із фінальних сцен кінострічки усвідомлює, що Кени (чоловіки) боролися з Барбі (жінками) тільки тому, що насправді не знали, ким вони є

насправді. Так само, у реальному житті часто не усвідомлюючи власні цілі та мотиви, люди будь-якої статі борються один проти одного за уявну владу та панування.

Проте, цитуючи даний кіно продукт, доходимо висновку про необхідність досягнення рівності й усвідомлення цінності кожної особистості, незалежно від статі, гендеру, віку, освіти та раси, адже: «No Barbie or Ken should be living in the shadows» [13].

Вживання слів «Barbie» та «Ken» в даній фразі створює універсальність, представляючи широкий соціальний контекст гендерних ролей, а використання сполучника «or» підкреслює рівність та баланс між ними. Метафоричний вираз «living in the shadows» сприяє акцентуації уваги на актуальній проблемі домінування однієї статі над іншою та закликає до зміни поточної ситуації, в тому числі за допомогою модального дієслова «should», яке носить нормативний характер.

Ставши найкасовішим релізом 2023 р., кінострічка «Барбі» отримала велику кількість відгуків та рецензій, серед яких простежуються як позитивні, так і критичні зауваження. Проаналізуємо декілька з них.

В оглядовій статті британського веб сайту новин «Independent» критикиня К. Логрі надає високу оцінку кінострічці, називаючи її бездоганно створеним та дивовижним мейнстримовим фільмом, що є доказом того, чого можна досягти навіть у надрах капіталізму, в якому споживацька культура вимагає від будь-якого, в тому числі кіно продукту самосвідомості. Водночас, авторка вважає, що фільм, маючи пустотливу та легковажну манеру, здатен зворушити кожного [30]. Отже, дефініціюючи «Барбі» як зовні простий та невибагливий фільм, критикиня говорить про комплексну та важливу ідею, що приховується під маскою чергового яскравого, але не значущого бестселлера.

Критик однієї з найбільших американських газет «New York Post» Дж. Олексинські, на противагу наданій вище рецензії, оцінює кінострічку

як повну розчарування; таку, що є більш привабливою зовні ніж всередині [14], та цитує пісню гурту Aqua «Barbie Girl», а саме: «Life in plastic – not fantastic». На нашу думку, такий несхвальний відгук автор надає через вибір для стрічки популярного бренду «Mattel», який провів вдалу маркетингову кампанію завдяки фільму, та, водночас, мав висвітлити та привернути увагу до таких нагальних питань, як гендерна рівність, статеві упередження та фемінізм.

Аналіз даного масмедійного продукту доводить, що використання бренду-ляльки «Барбі» не можна назвати некоректним, але визначити його як засіб привернення уваги широкого загалу, та, насамперед, молоді, яка виступає основною рушійною силою формування суспільної думки щодо піднятих у фільмі проблем.

Тож, кінострічка «Барбі» цілком може стати підґрунтям для розвитку досліджень серед молоді в галузі аналізу стану актуального вивчення проблем гендерних студій, а також перспектив щодо впровадження таких у широкий соціальний контекст.

2.3. Гендерний аспект у розвитку сюжету та взаємодіях персонажів кінострічки «Барбі»

Дослідження гендерної проблематики у кінодискурсі на прикладі всесвітньо відомої кінострічки «Барбі», яка є прикладом ефективного гендерного менеджменту та боротьби зі статевими стереотипами, також слугує яскравим джерелом для аналізу гендерного аспекту в розвитку сюжету та взаємодіях персонажів.

Тож, слід розглянути основні диференційні характеристики мови жіночих та чоловічих героїв фільму з метою дослідження теми широкої

гендерної динаміки, яка відображає не тільки традиційні норми та уявлення, але й соціальні очікування, що часто продукуються засобами лінгвістичної науки та проектується рівною мірою на представників будь-якої статі.

По-перше, говорячи про тему впевненості та розподілу влади, чоловічу мову у стрічці доречно охарактеризувати як домінантну, авторитетну та сміливу. Адже, побувавши у реальному світі та дізнавшись про суцільне «панування» патріархату, Кен прагне встановити новий суспільний лад у «Barbieland» та говорить: «I want the patriarchy. But just the horses».

Дане висловлювання є лаконічним, але важливим з точки зору лінгвістичного та гендерного аналізу, за допомогою якого з'ясовано, що поділ фрази на дві частини створює контраст між бажанням «I want the patriarchy» й уточненням «But just the horses», що сприяє появі комічного ефекту від зменшення вагомості першого речення. Загалом, ця репліка демонструє поверхневе розуміння суті бажаного для чоловіків патріархату, що актуальне й у реальному світі – візуальне підтвердження сили та мужності без ґрунтового розуміння фундаментальних засад.

На противагу цьому, мова жіночих персонажів, а саме головної героїні Барбі, носить невпевнений характер у новій та надзвичайній ситуації-подорожі до реального світу, в якому відсутні буденний уклад життя та напередвизначеність подій. «I don't know who I am anymore...I feel so... **unprepared**. There's so much stuff happening in the world, and it's just getting **worse**» та «**The real world** isn't what I thought it would be» – є прикладами кризи ідентичності, неготовності до змін й необхідності прийняття вибору, що репрезентовані шляхом використання емоційно забарвлених слів («unprepared», «worse»), контрасту між реальністю («the real world») та очікуваннями персонажа.

По-друге, аналіз мови героїв з позиції ідентифікації власного «Я» та самооцінки показав, що у чоловічій парадигмі присутня постійна необхідність зовнішнього схвалення для підтвердження власної цінності. Так, наприклад, Кен на початку фільму повторює фразу: «I'm nothing without you (Barbie)», що фактично дорівнює знеціненню себе як особистості, лінгвістично вираженого через використання неозначеного займенника «nothing».

У ході розвитку сюжету риторика персонажа еволюціонує та розкривається, головним чином, у думці: «I'm just... **Ken**. And it's **enough**. I thought being a man meant something more, but it doesn't», «I am **Kenough**», що є контамінацією, утвореною шляхом поєднання слів «Ken» та «enough», яка є логічним завершенням попередньо висловленої думки. З прагматичної точки зору, дане лексичне утворення можна трактувати як маніфест сприйняття себе як самодостатньої та вартої любові особистості.

Окрім цього, даний лексичний каламбур є визначальним в контексті його написання з великої літери, що підкреслює значущість такого висновку, а також остаточно руйнує стереотип про меншовартість будь-якого з гендерів.

Мова жіночих персонажів фільму є більш емоційною та самостверджувальною, що змінюється разом із образом стереотипної Барбі, яка перетворюючись на справжню жінку, приймає себе, розуміє сильні та слабкі сторони й не боїться самовираження через страх суспільного неприйняття.

У лінгво контексті це, перш за все, виражено у наступних монологіях: «I don't want to be an idea. I want to be part of the people that make meaning», «I can be anything I want. I don't have to fit into one thing». Контрастне протиставлення «I don't want» та «I want» підкреслює перехід від пасивного споглядання до активної діяльності; паралельні конструкції «to be an idea» й «to be part of the people» акцентують увагу на зміні фокусу

на реальне світосприйняття; а, повсякчасне використання особового займенника «І» носить універсальний підтекст, що резонує з аудиторією.

Тож, проаналізувавши диференційні характеристики мови жіночих та чоловічих персонажів кінострічки «Барбі», вважаємо лінгводискурс первинним щодо розуміння ключової думки та ідеї фільму. Завдяки лінгвістичному дослідженню гендерлектів, доведено сутнісні аспекти, що впливають на формування жіночої та чоловічої мовної парадигми, а саме індивідуальний набір якостей особистості, суспільні очікування та ідеали, прагнення влади та визнання, самопізнання та еволюція особистості. Визначено, що, незважаючи на відмінності у формуванні мовної динаміки, які стереотипно приписують гендерам, мета комунікації та її лінгвістична складова залишаються незмінними: самовираження та ствердження власного «Я» у широкому соціальному контексті.

Висновки до розділу 2

У даному розділі роботи особливу увагу було приділено дослідженню реалізації гендерних студій, а саме немаркованої та політкоректної мови, в англomовній культурі та лінгводискурсі. Зокрема, до вибірки ресурсів включили аналіз соціальних мереж відомих людей (Х – Дж. К. Роулінг), політичних та соціальних кампаній (Г. Клінтон, К. Гарріс, Д. Трамп, Е. Ватсон), мас-медіа (інтернет-меми) та кінематографу (фільми: «Stereotypes don't define you» та «Barbie»).

Виявлено факт наявності опору змінам у загальній гендерній політиці та агітацію щодо відмови подальшого просування даної ідеї у широкому соціальному вимірі. Аргументовано хибність даної позиції

через необмірковане сповільнення темпів глобалізації та першочерговість визнання базових прав та свобод особистості.

Надано приклади успішних соціальних та політичних кампаній в підтримку світового розширення та популяризації використання політкоректної та гендерно неупередженої мови.

Розглянуто актуальний стан впровадження досліджуваної проблеми у кінодискурсі на прикладі кінострічки «Барбі» шляхом порівняння диференційних лінгвістичних та гендерних характеристик мови жіночих і чоловічих персонажів; та з'ясовано, що вона може слугувати зразком для початку роботи над популяризацією нейтральної мови та гендерних студій серед школярів та молоді, які є активними споживачами даного контенту.

Дійшли висновку про базову необхідність ведення цільової роботи у напрямку активного ознайомлення, засвоєння та переходу до використання складових гендерного аспекту як складової сучасної англійської лінгвокультури.

РОЗДІЛ 3

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ ПРАКТИК У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

3.1. Аналіз стану впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО

Дослідження фундаментальних засад, пов'язаних із проблемою гендерних студій та їх репрезентацією в англomовній лінгвокультурі, доводить нагальну необхідність розробки сучасних варіантів імплементації гендерних практик не тільки на рівні констатації їх теоретичного стану, а й у практичній діяльності закладів загальної середньої освіти.

У першу чергу, це викликано вимогою часу та дедалі більше набираючою актуальністю тенденцією до реформації гендерної політики у світі, а також потребою в оновленій та удосконаленій системі виховання й навчання нової генерації, позбавленої стереотипів та упереджень минулих поколінь.

В третій статті Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. (остання редакція від 16.08.2024 р.) закріплюється абсолютне право на здобуття освіти, яке гарантується: «незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак» [4]. А, отже, сучасна українська школа є людиноцентрованим гарантом надання прав та свобод, в тому числі зобов'язуючись забезпечувати гендерну рівність та

враховувати потреби особистості кожного учня з можливістю власного самовираження.

Проте, на поточному етапі реформації системи освіти все ще можна стверджувати про наявність негативних гендерних установок та стереотипів, що мають масштабний вплив на загальний перебіг освітнього процесу та формування особистості учня. Серед них, зокрема, уявлення про відмінність фізичних та розумових якостей дівчат та хлопців. Одним з таких загально поширених міфів є твердження про наявність кращих математичних здібностей та аналітичного мислення у представників чоловічої статі, та гуманітарного складу розуму й творчих задатків у представниць жіночої. Окрім цього, такі установки стосуються й диференціації стилю навчання учнів, за яким старанність, сумлінність та орієнтованість на процес учіння часто приписують виключно дівчатам, а стихійність, неохайність, швидкість та орієнтацію на результат – хлопцям.

Таким чином, опозиційні відмінності нав'язані соціумом відносно гендерних характеристик норм поведінки та сприйняття переходять і в освітнє середовище, як основний світоглядно формуючий соціальний інститут.

Зокрема, дані стереотипи та гендерні упередження закріплені у так званій «прихованій навчальній програмі» або «навчальному плані», які репрезентуючи дані виміри, сприяють подальшому невігластву щодо необхідності викорінення проблеми сексизму й статевого упереджень ще на етапі здобуття освіти. Дефініцією прихованого навчального плану є метакомунікації, що трактуються як мова, через яку відбувається соціальний контроль [7, с. 477].

Отже, мова виступає джерелом розповсюдження й формування гендерних упереджень в освіті й, одночасно, може стати дієвим інструментом викорінення дискримінації, ієрархічності, асиметрії в навчальному процесі й сприяти становленню гармонійного,

політкоректного й інклюзивного освітнього середовища, що визначає принципово новий та сучасний аспект інтерпретації даної освітньої проблеми.

Вивчення іноземної мови, як пріоритетної в контексті популяризації гендерних студій, зокрема у старших класах ЗЗСО ставить передусім завдання, закріплені у навчальних програмах з іноземних мов для 10 – 11 класів, що спрямовані на розвиток: усвідомлення важливості володіння іноземними мовами у мультилінгвальному та полікультурному суспільстві; культури спілкування, загальноприйнятої в цивілізованому й глобалізованому світі; знання прав людини, вміння толерантно й з повагою ставитись до поглядів і переконань інших тощо [9].

Таким чином, урахування гендерного фактору на уроках з вивчення іноземних мов має сприяти всебічній глобалізації та толералізації особистості учня, який входить у широкий соціальний вимір.

Для перевірки стану впровадження такого актуального в розвитку питання у старшій школі було створено вибірку з відомих та найуживаніших в освітній діяльності навчальних матеріалів рівня B1/B1+ – B2 (підручників з англійської мови, як основної іноземної для опанування в ЗЗСО), куди включили: «Perspectives Pre-Intermediate» (2020 p.) [28], «New Headway Intermediate 5th Edition» (2019 p.) [35], «On Screen B1+» (2018 p.) [20], «Gateway B1» (2016 p.) [31] та «Gateway B2» (2016 p.) [32].

По-перше, для здійснення такого аналізу було проведено дослідження присвячене наявності вживання гендерно нейтральних відповідників на позначення особистісних звертань й доведено факт збереження використання традиційних форм «Mr/Ms» та «Sir/Madam», що є єдиними пропонованими при опануванні блоку «Writing» у тематичному розділі «Formal Letter». Натомість, виявлена повна відсутність

нейтрального звертання «Mx/Mix», з яким слід ознайомлювати учнів під час опрацювання теми.

Загалом, з'ясовано, що розділ «Formal Letter» є недостатньо представленим у вище зазначених підручниках, що унеможлиблює якісне опрацювання гендерно інклюзивної лексики з теми, і, як наслідок, продовжує використання маркованої мови.

Тож, зроблено висновок про необхідність модернізації основної навчальної англomовної літератури з метою її адаптації нагальній потребі у введенні та асиміляції гендерно немаркованої мови в англomовному лінгводискурсі, а саме способом введення елементів використання гендерно нейтральних відповідників на позначення звертань не тільки під час уроків, присвячених розвитку письмових навичок учнів, але й на інших етапах засвоєння тематичних блоків: «Speaking», «Reading», «Listening» та «Vocabulary».

По-друге, взявши до уваги основний параметр на позначення назв родів занять та професій, зокрема у тематичному блоці «Робота і професії», перевірено наявність політкоректних термінів у вищезазначених навчальних матеріалах. Виявлено, що у більшості підручників: «Perspectives Pre-Intermediate» (2020 p.) [28], «New Headway Intermediate 5th Edition» (2019 p.) [35], «Gateway B1» (2016 p.) [31] та «Gateway B2» [32] (2016 p.) цілком дотриманий принцип вживання гендерно немаркованих лексичних одиниць та повністю відсутні статево-диференційні характеристики, такі як суфікси «man/lord» та «woman/lady», які натомість замінені нейтральними «er/or» та «person», «member», «carrier», «worker», «officer», «attendant».

В той же час, відповідність вимогам гендерної рівності із зазначеної теми у матеріалах «On Screen B1+» (2018 p.) [20] є неповною через використання таких лексичних одиниць як «boss» (неполіткоректний

термін) замість нейтральних «leader», «foreman», «chief» або «manager»; та «waiter» замість «wait staff/waiter person».

Тож, можна зробити висновок про наявний прогрес у розвитку питання впровадження гендерно-інклюзивної лексики у більшості представленої навчальної англомовної літератури. Проте, такий перехід ще не є завершеним та поки перебуває на стадії формації.

Окрім цього, для надання об'єктивної оцінки актуального стану впровадження гендерних студій в освітній діяльності на уроках іноземної (англійської) мови у профільній школі було проведено анкетування (Додаток А) на базі 11 – А1 класу Криворізького ліцею № 24 з метою виявлення рівня обізнаності та ставлення учнів відносно досліджуваного питання.

Результати проведеного онлайн-анкетування [1], в якому взяв участь 31 учень класу, було оформлено графічно (Додаток Б), а також представлено у вигляді узагальненої характеристики. Таким чином, в ході проведення аналізу виявлено факт гострої необхідності щодо роботи по: ознайомленню учнів старших класів ЗЗСО з поняттям «гендер» та його диференційними відмінностями від поняття «стать»; акцентуації уваги на тенденційності впровадження гендерно-інклюзивної іноземної мови в активний вжиток молодого покоління; загальному введенню гендерної політики в навчальну програму освітніх закладів.

Зокрема, на запитання анкети про ознайомлення з поняттям «гендер» ствердно відповіли 77,4 відсотки респондентів, з яких лише меншість надала об'єктивно та правильно сформульовану письмову думку про дефініцію даного поняття. Менше половини (45,2%) опитаних розуміють різницю між поняттями «гендер» та «стать», 29,1% – вагаються надати відповідь, а 19,4% – вважають дані поняття тотожними.

Щодо факту наявності гендерної нерівності в англійській мові 16,1% учнів стверджують, що часто помічають дане явище; 19,4% – помічають,

але рідко; більше половини (51,6%) вагаються надати відповідь; 12,9% – ніколи не помічали даного явища в мові.

Аналіз відповідей на запитання щодо ознайомлення з та надання прикладів гендерно нейтральних та політкоректних термінів в англійській мові також показало досить суперечливі результати. Так, 51,6% опитаних стверджують, що ознайомлені з такою не маркованою лексикою, 35,5% – вагаються надати точну відповідь, а 12,9% – зізнаються, що ніколи не чули про неї.

Проте, аналіз письмових відповідей учасників опитування, яким було запропоновано надати власні приклади гендерно нейтральної мови, свідчить лише про досить поверхнєве розуміння суті досліджуваного явища у абсолютної більшості учнів, та, зокрема тих, які надали ствердну відповідь у попередньому питанні.

Також, опитування підтвердило висновки на основі попереднього аналізу навчальної англійської літератури на предмет дотримання принципу вживання гендерно немаркованих лексичних одиниць, адже тільки 29% опитуваних ніколи не зустрічали гендерно нейтральні терміни у шкільному підручнику з англійської мови.

Водночас, тільки 12,9% учнів постійно вживають гендерно нейтральні відповідники на уроках, що підкреслює початковий стан розробки проблеми в освітньому середовищі, яке ще не повністю відповідає сучасним вимогам політики гендерної рівності.

Насамкінець, респондентам було запропоновано висловити думку з приводу доцільності введення та використання гендерно немаркованої мови на уроках англійської мови. Актуально, що для більшості учнів старшого шкільного віку даний аспект є важливим та таким, що відповідає викликам сьогодення, а, отже, необхідно надати таку можливість поколінню, яке уособлює собою майбутні зміни в суспільних та соціальних процесах.

Тож, зважаючи на проведений аналіз навчальних матеріалів, а також отримані результати анкетування учнів старших класів ЗЗСО, головним завданням вбачається методична розробка комплексу завдань та плану-конспекту уроку з урахуванням гендерного аспекту, що можуть бути використані як доповнення до проаналізованих вище навчальних підручників або як допоміжний матеріал на уроках іноземної мови у старшій школі.

3.2. Методична розробка комплексу завдань з урахуванням гендерного аспекту на уроках іноземної мови для учнів старшої школи

Проведений теоретичний та практичний аналіз дослідження проблеми гендерних студій в сучасному англomовному лінгводискурсі та освітній діяльності ЗЗСО свідчить про реформаційний статус даного питання, який передусім виражений в: активному впровадженні модернізованих навчальних матеріалів, що вміщують політкоректний та гендерно немаркований контент; та, водночас, в дефіциті обізнаності та уживання молодим поколінням, а саме учнями старшої школи, несексистської та неупередженої іноземної мови, цілком позбавленої гендерних установок та стереотипів, що має бути представлена та активно застосована на уроках іноземної мови.

Задля уможливлення такого переходу, вважаємо за необхідне представити методичну розробку комплексу завдань лексично-граматичного характеру з іноземної, а саме англійської мови, яка буде сприяти засвоєнню, опрацюванню та використанню в активному усному та писемному мовленні термінів-репрезентів гендерно-інклюзивної мови.

Виконання наступних запропонованих завдань може бути здійснено у будь-якому форматі навчальних занять: аудиторному чи дистанційному.

Task 1. Word distribution

Take a look at the stack of cards which is now in front of you. In this stack you are to find mixed gender-marked and neutral, politically correct terms. Your task is to divide them into two stacks paying attention to the same root words and comparing them to each other.

The teacher can use an online version of the task with the same directions, following the link [39] or the QR-code:

After you've done with the exercise, take any of the gender-marked words and characterize its components which presuppose marked parts that can make our speech stereotypical, male oriented and unequal.

Sample analysis:

A HOUSEWIFE

- **GENDER-SPECIFICITY ("WIFE"):** THIS COMPONENT EXPLICITLY IDENTIFIES THE ROLE AS BELONGING TO A MARRIED WOMAN, EXCLUDING MEN OR UNMARRIED INDIVIDUALS WHO MIGHT PERFORM SIMILAR ROLES.
- **IMPLIED ROLES AND STEREOTYPES:** THE TERM SUGGESTS A TRADITIONAL, PATRIARCHAL DIVISION OF LABOR WHERE WOMEN ARE EXPECTED TO MANAGE THE HOME WHILE MEN WORK OUTSIDE IT.
- **EXCLUSION OF NEUTRALITY:** THE WORD LACKS A COUNTERPART FOR MEN (E.G., HOUSEHUSBAND), FURTHER REINFORCING THE NOTION THAT THIS IS A FEMALE-SPECIFIC ROLE.

Рис. 3.1. «Gender-marked word analysis»

Task 2. Pronouns replacement

Read the following sentences which include traditional, gender-specific English pronouns and their derivatives. Replace them with gender-neutral ones.

- If the doctor wants to be respected, he must earn it.
- A bus driver announced to his passengers to be ready to set off.
- To make for a decent living, one should work on his full potential.
- I have been working with this person for a long time, he is a real tough cheese.
- You will be impressed to know how the company manager deals with his employees.
- If only I would know why my partner kept so many of his own secrets.
- Working with a famous celebrity means getting used to her «busy as a bee» schedule.

Task 3. Text editing

Quickly scan the text in front of you and underline all the examples of gender marked language. Read the text thoroughly for the second time and fix all the words and phrases which do not correspond to the gender-inclusive language. Then present the improved variant to the class. Option: hold a competition for the most attentive editor.

Text: All men in the world strive for success. Men and women are eager to choose the career path which would fulfill their ambitions. Some, thus, may become businessmen, policemen, firemen, councilmen, landlords/landladies, sometimes housewives and so on. Manpower seems to be immense: he/she can go to great lengths just being dexterous, hardworking and ambitious to a certain extent. But what if there is something which can prevent him/her from achieving the same goals, for example being deaf, blind or having mental defects? This is the other side of the question which requires tolerance and pursuit in overcoming by modern mankind.

Task 4. Gender-neutral glossary creation

Imagine being a school book editor. Your task is to compose a glossary at the end of the vocabulary topics «Jobs and lifetime activities»/«Human abilities

and skills». Take all the necessary gender-neutral terms into account and present them with their definitions. You may use online interactive platforms like Canva, Miro, Figma etc. to complete the task. Finally, compare your classmates' glossaries to your own one and fulfill it with additional material.

Sample glossary:

<i>Jobs and lifetime activities</i>	<i>Human abilities and skills</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Chairperson - a person in charge of a meeting, organization, or department. • Business representative - a professional who promotes a company's products or services to clients. • Property owner - the individual or company that has owners rights to the property such as a block of land or building. • Principal - the most important or senior person in an organization or group. • Highness - a title given to a person of royal rank, or used in addressing them. 	<ul style="list-style-type: none"> • Human resource - the personnel of a business or organization, regarded as a significant asset in terms of skills and abilities. • Hard of hearing - not able to hear well. • Visually impaired - unable to see well. • Intellectually impaired - having limitations in cognitive functioning and skills. • Little person - a person who is of unusually small stature because of a medical condition. • Vertically challenged - short in stature.

Рис. 3.2. «Gender-neutral glossary»

Task 5. Non-stereotypical advertisement

Have a look at the following advertisements which represent some of the possible gender-specific language examples. Think about the ideas which may modify marked words/collocations/phrases. Rewrite the advertisements due to the rules of gender-neutral, inclusive language to make them non – stereotypical ones.

- The women (no more than 18 – 35 years old) who are eager to apply for a job of a hairdresser should send the applications to the official electronic mail: @jhair.com by the end of this month.
- City's center of Personal Development invites young men to the course which will teach you that being an old gentleman doesn't mean to be wise. You are guaranteed to become smarter than that.
- Men don't rule the world anymore! Firewomen, women-plumbers, car mechanics and policewomen do the jobs not worse despite their gender.

- Still looking for a decent anniversary or jubilee present for your wife? Buy a multifunctional oven and get the coffee machine at half price! Your wife will be on cloud seven.

- Welcome to «Respect_The_Differences» School! Register your child in our private educational space right now! We, the best female teachers in the city, know the most important principle of teaching: boys are better at exact and rational science like Maths and Physics while girls should be mostly taught creative subjects. The best results are guaranteed!

Task 6. X posts search

Open a web version or download an X application on your smartphones. Use the hashtags «#gender», «#equality» and «#gender-neutral language» to find the tweets which fail to represent the compliance of gender policy/oppose the whole idea of gender neutrality (Рис. 3.2). Express your thoughts on the problem and then choose the side you stick to. Explain your choice to the class.

Sample tweet:

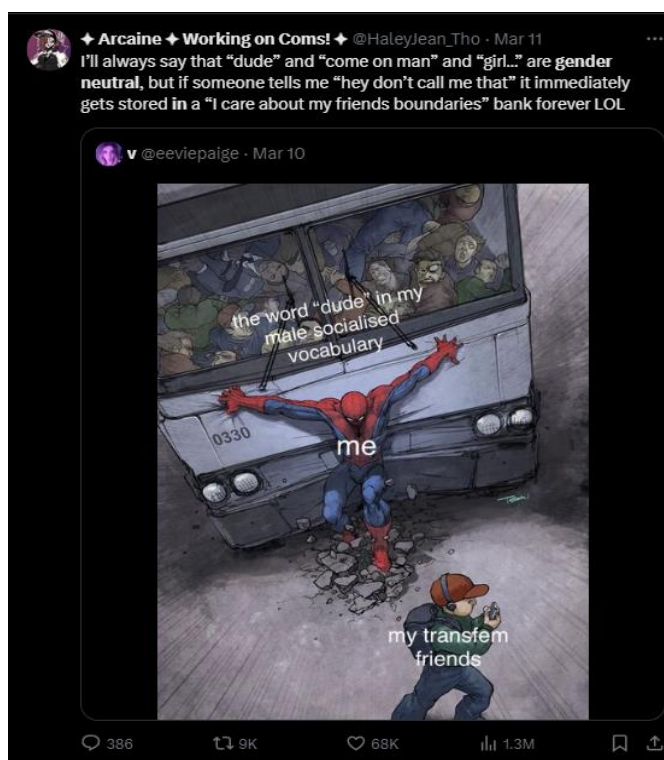

Рис. 3.3. «Visual opposition to gender neutrality in language»

Task 7. Gender-neutral memes creator

Think about the ideas that terms: «gender equality», «gender-neutral language», «political correctness» awake in you. Sum them up into one or few short phrases. Then find an appropriate picture on the Internet which would correspond and visualize your ideas. Make a meme out of it. The task is to create the most striking and easily understandable meme.

Sample meme:

Рис. 3.4. «Gender equality is out of time»

Task 8. Essay writing

Take a look at the plan and write an essay of 100 – 150 words on the topic «My dream job». Include the gender-neutral and politically correct language. Use one of the most popular English dictionaries like Cambridge, Oxford or Macmillan Dictionary in their online versions in order to check the gender neutrality of the terms. Include the following points in your essay:

1. What is your dream job and why?
2. What skills are necessary to become a competitive specialist?
3. Are there any drawbacks in the job you prefer? Which?

Task 9. Film analysis

Watch the fragment of the «Barbie» movie [13] from the time period of 1:13 till 1:16, make notes while watching and then analyze this short part citing what you've written and explaining it from the point of gender equality, feminism and the way neutral language is represented there. Summarize your

thoughts into one sentence and share your idea with the class. Make up an overall mind map filled with everybody's ideas.

Sample mind map scheme:

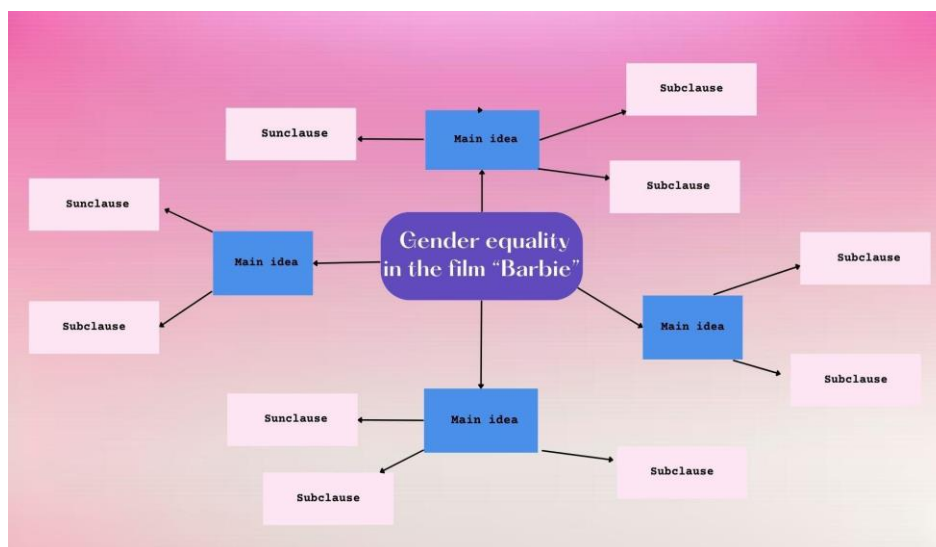

Рис. 3.5. «Summarizing mind map»

Task 10. News report video making

Look back at the summarizing mind map created on the basis of the film «Barbie». Create a short (2 – 4 minutes), informative video-news report in which: use the general ideas connected to the topic of gender inclusion as well as give the examples of gender-neutral language already learnt. So, the video should include:

- General attitude to the topic;
- Modern ways to promote language equality (social media, books, education);
- Examples of gender-neutral language.

The options: Students may make up the groups out of 2 – 4 people, who will participate equally in filming. The teacher may also suggest holding «a news festival» and discuss all the ideas and views mentioned in the videos.

Запропонований методичний комплекс дидактичних, лексично-граматичних завдань для учнів старших класів ЗЗСО, що розрахований для опанування на уроках іноземної, а саме англійської школи охоплює всі

основні етапи (засвоєння, опрацювання, вільне використання) у процесі впровадження гендерних студій та інклюзивної, немаркованої мови в активний вжиток молодого покоління. У розробку вправ включений аспект розвитку та вдосконалення базових умінь учнів з читання, письма, аудіювання та усного мовлення, що реалізовані за допомогою різних методів та прийомів (проблемне навчання, комунікативний підхід, використання інформаційних технологій, ведення дискусії, майндмепінгу тощо), запропонованих у завданнях з теми.

Дослідницький та проблемно-пошукові підходи до розв'язання запропонованих завдань мають на меті удосконалення аналітичного, креативного та нестандартного мислення учнів, тим самим сприяючи всебічному розвитку особистості.

Окрім цього, для надання прикладу ефективної реалізації компонентів розробленого лексико-граматичного комплексу було створено план-конспект уроку з англійської мови (Додаток В), який може бути застосований як частина основного дидактичного матеріалу при опануванні теми «Jobs» та дотичних до неї тематичних блоків з курсу іноземної (англійської) мови в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Вважаємо, що використання запропонованого комплексу завдань та розробки плану-конспекту як допоміжного учбового матеріалу на уроках іноземної мови в старших класах ЗЗСО сприятиме якнайшвидшому засвоєнню учнями актуальності впровадження гендерної політики у широкому соціальному та, зокрема, лінгвістичному контексті, одним з яких виступає сучасна українська школа.

Висновки до розділу 3

Практична частина дослідження гендерного аспекту дискурсивних елементів в сучасній англомовній лінгвокультурі була присвячена аналізу стану впровадження неупередженої та інклюзивної гендерно-немаркованої іноземної мови в старших класах ЗЗСО.

Для надання об'єктивної оцінки процесу, що має місце в сучасному освітньому середовищі проведено аналіз основної навчальної англомовної літератури та виявлено, що більшість обраних джерел відповідає вимогам дотримання гендерної рівності в мові, проте відсутність таких компонентів як нейтральні звертання «Мх/Міх» та детальне ознайомлення учнів з поняттям нейтральної мови та її прикладів, зокрема під час опанування розділів «Jobs and lifetime activities»/«Human abilities and skills», потребує модернізації даних дидактичних матеріалів.

Окрім цього, на базі Криворізького ліцею № 24 проведено та опрацьовано результати анкетування під назвою «Впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО», яке довело нагальну необхідність активного ознайомлення та допомоги в глибокому розумінні суті досліджуваного явища здобувачами середньої освіти.

З цією метою, запропоновано методичну розробку комплексу завдань та плану-конспекту уроку іноземної мови для старшої школи з урахуванням гендерного аспекту, куди включили різноманітні лексико-граматичні вправи, націлені на засвоєння, опрацювання та вільне використання гендерно-неупередженої мови молодим поколінням, яке виступає основною рушійною силою змін у гендерній політиці світу.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційну роботу було присвячено проблемі особливостей функціонування гендерного аспекту дискурсивних елементів в англomовній лінгвокультурі, на базі якої сформуваали план та траєкторію теоретичного та практичного блоків дослідження даного питання.

У теоретичну частину роботи було включено аналіз наукової літератури та публіцистичних матеріалів з теми, узагальнення та систематизацію даних; в той час як до практичного блоку роботи ввели проведення дослідного контент-аналізу публічних виступів та публікацій відомих політичних та публічних діячів, розробку анкетування на базі старших класів ЗЗСО й подальший збір та аналіз поточного стану проблеми і результатів проведеного дослідження.

Тож, під час написання кваліфікаційної роботи було виконано наступні завдання:

1. З'ясовано сутність поняття «гендер», який є комплексним поняттям, яке охоплює різні соціокультурні аспекти та, як наслідок, є широко змінним просторово та у часі; виокремлено його диференційні відмінності від поняття «стать»;

2. Охарактеризовано особливості репрезентації аспектів гендерних студій та визначено їх взаємозв'язок із сучасною лінгвокультурою, що засвідчує факт необхідності планування та створення несексистської та інклюзивної мови, яка є першочерговою задачею, що стоїть перед гендерним аспектом лінгвістичної науки;

3. Проаналізовано зразки гендерних стереотипів в англomовній лінгвістичній традиції та надано рекомендації щодо шляхів їх подолання в мові, куди, зокрема, віднесли альтернативи суто маскулінному та фемінному (гендерно нейтральні відповідники на позначення родів

занять/професій, особових займенників, звертань, політкоректних термінів);

4. Досліджено стан впровадження аспектів гендерних студій в англomовну лінгвокультуру та лінгводискурс, як один із його формотворчих складових. Зауважено позитивні результати роботи у напрямку фактичного вирішення питань гендеру, а також виявлено кейси опору та відвертої стереотипізації думки у розвитку даного напрямку в дописах та публічних зверненнях відомих людей;

5. Визначено особливості репрезентації гендерних практик у кінодискурсі на прикладі кінострічки «Барбі», яка може слугувати зразком ефективного гендерного менеджменту для початку роботи над популяризацією ідей гендерної рівності та нейтральної мови серед молоді;

6. Проведено аналіз стану впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО та зроблено висновок про гостру необхідність роботи по загальному введенню гендерно-інклюзивної іноземної мови в навчальну програму освітніх закладів;

7. Здійснено методичну розробку комплексу завдань та плану-конспекту уроку іноземної мови для учнів старшої школи з урахуванням гендерного аспекту з метою засвоєння, опрацювання та можливості вільного використання гендерно-неупередженої мови молодим поколінням.

Таким чином, у даній кваліфікаційній роботі висунуто та доведено гіпотезу про суспільну необхідність впровадження гендерно нейтральної, інклюзивної мови у широкому соціальному дискурсі та надано теоретичні та практичні рекомендації щодо шляхів реалізації такого процесу на прикладі освітньої діяльності ЗЗСО з метою подальшої популяризації ідеї гендерної рівності у всесвітній лінгвістичній та культурній площині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анкета: «Впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО». Google Forms. 2024. URL: <https://forms.gle/pL5G58nn7dvprJeP6>.
2. Бойван О., Ковтун О. Теоретичні аспекти дослідження граматичної категорії роду в англійській мові. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 32, 2021. С.97–102.
3. Гендерні медійні практики : навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / колектив авторів. Київ, 2014. 206 с.
4. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 8.09.2005 № 2145-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
5. Котова-Олійник С., Стельмах Б., Ярош О. Гендерна абетка для українських медіа : посібник. Луцьк : Волинська мистецька агенція «Терен», 2013. 50 с.
6. Марценюк Т. Гендер. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Гендер> (дата звернення: 29.01.2024).
7. Основи теорії гендеру : навчальний посібник. К. : «К.І.С.», 2004. 536 с.
8. Правила спільноти TikTok. TikTok. URL: <https://www.tiktok.com/community-guidelines/uk/safety-civility> (дата звернення: 16.05.2024).
9. Програма з іноземних мов для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Міністерство освіти і науки України. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy->

[10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf](#) (дата звернення: 14.09.2024).

10. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навчальний посібник : 2ге видання, перероблене і доповнене. К. : Знання, 2006. 291 с.

11. Сексизм: Помітити. Назвати. Припинити. Human rights channel. URL: <https://human-rights-channel.coe.int/stop-sexism-uk.html> (дата звернення: 30.04.2024).

12. Українські зірки знялися у новому фільмі руху HeForShe про гендерні стереотипи. Організація Об'єднаних Націй Україна. URL: <https://shorturl.at/0GLA4> (дата звернення: 28.06.2024).

13. Barbie [Фільм]. Реж. Грета Гервіг. Warner Bros. Pictures. 2023. URL: <https://www.warnerbros.com/movies/barbie> (дата звернення: 26.08.2024).

14. BBC News. (2023, July 19). Barbie reviews: What do critics make of the Margot Robbie film? URL: <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-66242100> (дата звернення: 30.08.24).

15. Bloomberg Quicktake (2020, September 9). Trump: «Kamala Harris could never be the first woman president» [Video]. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5pp9Oig9Au8> (дата звернення: 11.08.24).

16. CBS News. (2018, May 16). Trump calls some illegal immigrants “animals” in meeting with sheriffs [Video]. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3tmT7-dhOWs> (дата звернення: 11.08.24).

17. Clinton, H. (1995, September 5). Women's rights are human rights [PDF]. Academy at the Lakes. URL: <https://academyatthelakes.org/wp-content/uploads/2016/02/HillaryClintonWomensRightsareHumanRightsExcerpt.pdf> (дата звернення: 04.07.24).

18. Clinton, H. Women's rights and opportunities. URL: <https://www.hillaryclinton.com/issues/womens-rights-and-opportunity/> (дата звернення: 04.07.24).

19. CNN. (2024, August 22). Abortion: Trust women [Video]. URL: <https://edition.cnn.com/2024/08/22/politics/video/abortion-trust-women-kamala-harris-speech-dnc-chicago-digvid> (дата звернення: 30.08.24).
20. Evans V., Dooley J. On Screen B1+ : Student's book. Berkshire : Express publishing, 2018. 210 p.
21. Gender and health. World Health Organisation. URL: https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1 (дата звернення: 10.04.24).
22. Gender Inequality Index from the Human Development Report. Our World in Data. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/gender-inequality-index-from-the-human-development-report> (дата звернення: 01.11.24).
23. Gender. Cambridge Dictionary (English – Ukrainian). URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-ukrainian/gender> (дата звернення: 21.04.24).
24. Gender. Cambridge Dictionary (English). URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gender> (дата звернення: 21.04.24).
25. Harris, K. Kamala Harris Project 2025. URL: <https://kamalaharris.com/project2025/> (дата звернення: 22.08.24).
26. Kimmel, M. S., & Aronson, A. (Eds.). The gendered society reader (4th ed.). Oxford : Oxford University Press, 2011. 397 p.
27. Kirk-Giannini, C. D., Glanzberg, M. Pronouns and gender. *In The Oxford Handbook of Applied Philosophy of Language*, 2024. pp. 265–292. URL: <https://philarchive.org/archive/KIRPAG> (дата звернення: 27.06.24).
28. Lansford, L., Barber, D., Jeffries, A. Perspectives Pre-Intermediate: Student's Book. Loreto : Eli Publishing, 2020. 157 p. URL: https://issuu.com/elipublishing/docs/perspective_pre_intermediatesbwb (дата звернення: 15.09.24).

29. Litosseliti, L. Gender and language: Theory and practice, 2006. URL: https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/566783/mod_resource/content/1/Litosseliti-Gender%20and%20Language%20Theory%20and%20Practice%202006.pdf (дата звернення: 12.04.24).
30. Loughrey, C. (2023, July 23). Barbie review: A near-miraculous achievement from Greta Gerwig and Margot Robbie. The Independent. Retrieved from <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/films/reviews/barbie-film-movie-review-b2380412.html> (дата звернення: 29.08.24).
31. Spencer D., Edwards L. Gateway Second Edition B1 : Student's Book (2nd ed.). London : Macmillan Education, 2016. 210 p. URL: <https://drive.google.com/file/d/1dgURER2T8Z5TNjTKh0uP9zJcQWJI4Keh/view> (дата звернення: 17.09.24).
32. Spencer D., Edwards L. Gateway Second Edition B2 : Student's Book (2nd ed.). London : Macmillan Education, 2016. 212 p.
33. Misogyny. Encyclopaedia Britannica. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/misogyny> (дата звернення: 10.10.24).
34. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oed.com/> (дата звернення: 03.06.24).
35. Soars L., Soars J., Hancock P.. Headway 5th Edition Level Intermediate: Student's Book (5th ed.). Oxford : Oxford University Press, 2019. 160 p. URL: <https://fliphtml5.com/obpqy/auii/basic> (дата звернення: 17.09.2024).
36. People. (2023, July 28). Read the powerful Barbie monologue about being a woman that America Ferrera performed 30 to 50 times. URL: <https://people.com/read-the-powerful-barbie-monologue-about-being-a-woman-that-america-ferrera-performed-30-to-50-times-7565806> (дата звернення: 29.08.24).

37. Political correctness. Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/political-correctness> (дата звернення: 03.06.24).
38. Tannen, D. You just don't understand: Women and men in conversation. *Social interaction in everyday life*. New York: William Morrow & Co, 1992. pp.110-115. URL: https://www.researchgate.net/profile/Josep-Maria-Cots/publication/46314186_Tannen_D_1991_You_just_don't_understand_Women_and_men_in_conversation/links/54e70b1b0cf2b19906093ea9/Tannen-D-1991-You-just-dont-understand-Women-and-men-in-conversation.pdf (дата звернення: 19.03.24).
39. Task. Word distribution. LearningApps. 2024. URL: <https://learningapps.org/watch?v=p7fyaj5kt24> (дата звернення: 25.10.24).
40. The Independent. (2018, September 12). Trump denies sexual assault accusations in Bob Woodward's book «Fear». URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-women-bob-woodward-deny-sexual-assault-stormy-daniels-book-fear-a8534061.html> (дата звернення: 15.08.24).
41. Trump, D. [@realDonaldTrump]. (2012, August 28). Text of the tweet [Tweet]. X. URL: <https://x.com/realDonaldTrump/status/240462265680289792> (дата звернення: 18.08.24).
42. United Nations. (2002, January). Gender mainstreaming. An overview. URL: <https://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm> (дата звернення: 01.05.24).
43. Vvitch Digital. TikTok rules. URL: <https://www.vvitchdigital.com/blog/tiktok-rules> (дата звернення: 05.09.24).
44. Watson, E. Gender equality is your issue too. UN Women. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2014/9/emma-watson-gender-equality-is-your-issue-too> (дата звернення: 09.07.24).

45. What Do We Mean By Sex and Gender? Yale School of Medicine (2021, September 19). URL: <https://medicine.yale.edu/news-article/what-do-we-mean-by-sex-and-gender/> (дата звернення: 30.04.24).
46. Which jobs do men and women do? Occupational breakdown by gender. URL: <https://careersmart.org.uk/occupations/equality/which-jobs-do-men-and-women-do-occupational-breakdown-gender> (дата звернення: 08.05.24).
47. World Economic Forum. (2024, March 8). How the Oscars are pushing for gender parity in the film industry. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2024/03/oscars-film-industry-gender-parity/> (дата звернення: 29.06.24).

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета «Впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО»

1. Чи знайомі Ви з поняттям «гендер»?
 - Так
 - Радше так, ніж ні
 - Радше ні, ніж так
 - Ні
2. Чи існує на Вашу думку відмінність між поняттями «гендер» та «стать»?
 - Так, існує
 - Радше так, ніж ні
 - Радше ні, ніж так
 - Ні, не існує
3. Що на вашу думку називають «гендером»?
4. Чи помічали Ви колись гендерну нерівність в англійській мові? (наприклад, вживання займенника «he» після зазначення назви професії/роду занять без уточнення статі людини: I visited a **doctor**, **he** prescribed me some medicine).
 - Так, часто
 - Так, але рідко
 - Радше так, ніж ні
 - Радше ні, ніж так
 - Ні, ніколи
5. Чи ознайомлені Ви з гендерно нейтральними термінами в англійській мові? (наприклад: firefighter замість fireman/firewoman).
 - Так
 - Радше так, ніж ні

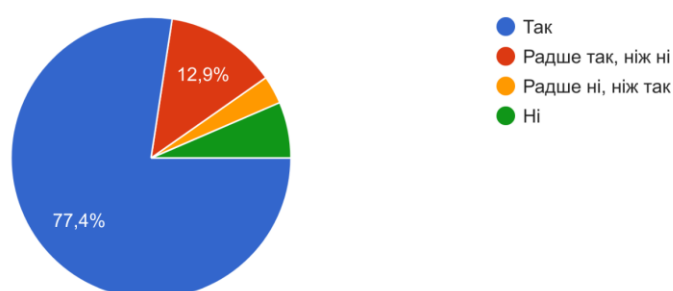
- Радше ні, ніж так
 - Ні
6. Які гендерно нейтральні терміни Ви можете назвати? Перелічте.
7. Чи Ви колись зустрічали гендерно нейтральні терміни у Вашому шкільному підручнику з англійської мови? (they замість he/she; Mx замість Ms/Mr; humanity, humankind замість man тощо).
- Так
 - Ні
 - Складно відповісти
8. Чи вживаєте Ви гендерно нейтральні відповідники на уроках англійської мови?
- Так
 - Радше так, ніж ні
 - Радше ні, ніж так
 - Ні
9. Чи вважаєте Ви необхідним використання гендерно немаркованої мови на уроках англійської мови? Чому? Напишіть.

Результати анкетування «Впровадження гендерного аспекту на уроках іноземної мови у старших класах ЗЗСО»

1. Діаграма відповіді на запитання анкети: «Чи знайомі Ви з поняттям «гендер»?».

Чи знайомі Ви з поняттям "гендер"?

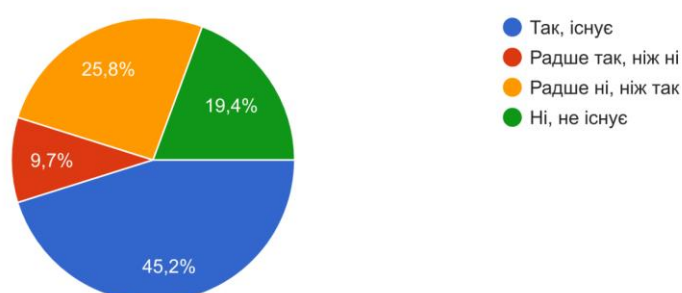
31 відповідь

2. Діаграма відповіді на запитання анкети: «Чи існує на Вашу думку відмінність між поняттями «гендер» та «стать»?».

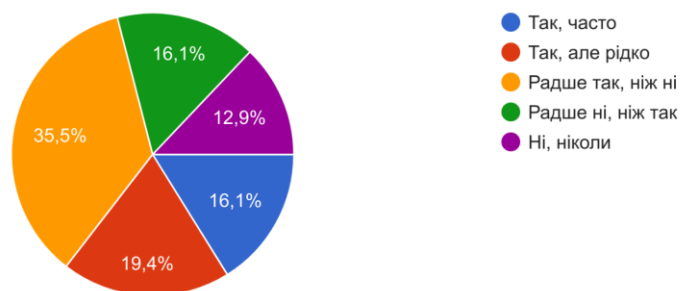
Чи існує на Вашу думку відмінність між поняттями "гендер" та "стать"?

31 відповідь

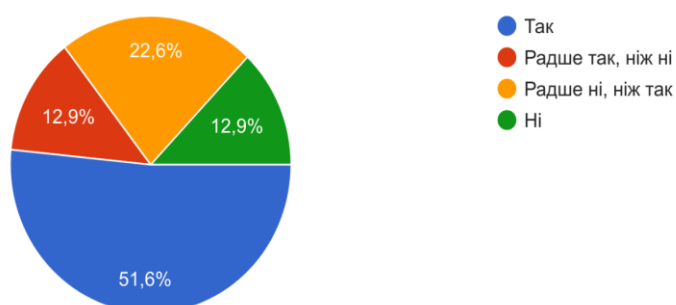
3. Діаграма відповіді на запитання анкети: «Чи помічали Ви колись гендерну нерівність в англійській мові? (наприклад, вживання займенника "he" після зазначення назви професії/роду занять без уточнення статі людини: I visited a **doctor**, **he** prescribed me some medicine)».

Чи помічали Ви колись ґендерну нерівність в англійській мові? (наприклад, вживання займенника "he" після зазначення назви професії/...ited a doctor, he prescribed me some medicine).
31 відповідь

4. Діаграма відповіді на запитання анкети: «Чи ознайомлені Ви з ґендерно нейтральними термінами в англійській мові? (наприклад: firefighter замість fireman/firewoman)».

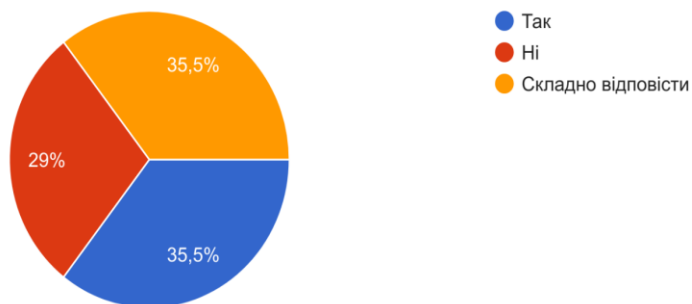
Чи ознайомлені Ви з ґендерно нейтральними термінами в англійській мові? (наприклад: firefighter замість fireman/firewoman).
31 відповідь

5. Діаграма відповіді на запитання анкети: «Чи Ви колись зустрічали ґендерно нейтральні терміни у Вашому шкільному підручнику з англійської мови? (they замість he/she; Mx замість Ms/Mr; humanity, humankind замість man тощо)».

Чи Ви колись зустрічали ґендерно нейтральні терміни у Вашому шкільному підручнику з англійської мови? (they замість he/she; Mx замість Ms/Mr; humanity, humankind замість man тощо).

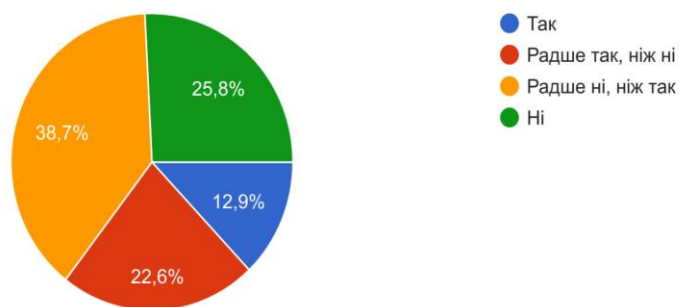
31 відповідь

6. Діаграма відповіді на запитання анкети: «Чи вживаєте Ви гендерно нейтральні відповідники на уроках англійської мови?».

Чи вживаєте Ви ґендерно нейтральні відповідники на уроках англійської мови?

31 відповідь

Розробка плану-конспекту уроку англійської мови із використанням
гендерного аспекту

Клас: 10 – 11 клас

Сфера спілкування: освітня

Тематика ситуативного спілкування: «Modern world says «No! to gender inequality»»

Мовний інвентар: нові ЛО: gender equality, political correctness, hard of hearing, visually impaired, humankind, intellectually impaired, a business representative, a council member, a homemaker, a property owner; граматики: повторення вживання граматичних конструкцій часів групи Present, Past, Future Indefinite при виконанні завдань та комунікативних ситуаціях з теми.

Мета уроку (як намір учителя):

- ознайомити учнів із поняттями: «гендер», «гендерно нейтральна/маркована лексика», «політкоректність»;
- сприяти розумінню та засвоєнню основної гендерно інклюзивної та політкоректної лексики;
- спонукати учнів до іншомовного спілкування;
- навчити учнів застосовувати нові, гендерно нейтральні ЛО в різних мовних ситуаціях з теми;
- розвивати критичне та неупереджене мислення учнів, позбавлене гендерних стереотипів;
- вчити учнів дотримуватись принципів толерантності та гендерної рівності у мовному середовищі.

Очікувані результати (на кінець уроку учні):

- ознайомлені із поняттями: «гендер», «гендерно нейтральна/маркована лексика» «політкоректність»;
- розуміють та коректно вживають основну гендерно інклюзивну та політкоректну лексику;
- проявляють інтерес до іншомовного спілкування;
- вміють застосовувати нові, гендерно нейтральні ЛО в різних мовних ситуаціях з теми;
- розвивають критичне та неупереджене мислення, позбавлене гендерних стереотипів;
- дотримуються принципів толерантності та гендерної рівності у мовному середовищі.

Методи: інтерактивна взаємодія у форматі вчитель-учень, фронтальна бесіда, змагання «Кращий редактор», дискусія, проблемно-пошукове завдання (пошук та презентація твітів за темою), «генератор ідей» (створення гендерно інклюзивного мему), анонімне опитування (рефлексія).

Тип уроку: комбінований.

Форма роботи: дистанційна

Платформа: Zoom

Обладнання: комп'ютер із виходом в інтернет, анімований текстовий редактор із завданнями з теми, встановлений додаток X, сервіси створення графічних матеріалів (Canva, Miro, PowerPoint).

Схематичний план уроку**I. Початок уроку:**

1. Привітання та організація класу – 3 хв.;
2. Введення в іншомовну атмосферу – 5 хв.;
3. Оголошення теми та мети уроку – 2 хв.

II. Основна частина:

1. Ознайомлення з поняттями: «gender», «gender neutral/marked lexis», «political correctness» – 7 хв.;
2. Засвоєння та опрацювання гендерно інклюзивної та політкоректної лексики (лексичний практикум) – 10 хв.
3. Використання засвоєних ЛО у мовних ситуаціях (проблемно-пошукове завдання, «генератор ідей») – 13 хв.;

III. Заключна частина уроку:

1. Підведення підсумків роботи (рефлексія) – 3 хв.;
2. Повідомлення та пояснення домашнього завдання – 2 хв.

Хід уроку

I. Початок уроку

1. Привітання та організація класу:

T: Good morning, dear students! I'm glad to see you at our lesson today and hope that you are ready to work productively. I'm sure that the topic will be exciting for you. So, let's begin with the absence check.

Учитель перевіряє відсутність учнів на уроці за списком.

T: So, now, please, let's turn the cameras and the sound on in case your Internet connection allows you to do it. You've got 30 seconds to get ready so that I could see and hear everybody. Also, please, remember the rule of the raised hand when you are ready to answer the question or have any issue to

discuss with us. Please, be active as all of you will be asked today and as a result have a chance to get good marks!

Учитель вмикає «Демонстрацію екрану» та показує заздалегідь підготовлені завдання на інтерактивній дошці.

2. Введення в іншомовну атмосферу:

T: Now, please have a look at the screen or follow the link in the chat in order to observe the following statistics on the Gender Inequality Index, presented by the website «Our World in Data» [22]. This index shows the results of three-dimensional research: reproductive health, empowerment and economic status. The scores vary from 0 to 1 where the higher values denote the higher inequalities between different genders in each of the taken world countries. Looking at the following interactive map observe:

- Who (women or men) have more impairment of rights and freedoms? Explain why.
- Which consequences does it produce on society well being?
- Have you ever witnessed the situations of gender inequality? Tell the class.
- Investigate the interactive map and find out the regions in the world where gender discrimination occurs the most? Explain the reasons.
- Think of the effective ways to improve the current situation.

Учитель вводить учнів в іншомовну атмосферу та готує до сприйняття теми уроку, яка безпосередньо пов'язана з проблемами дискусії.

3. Оголошення теми та мети уроку:

T: Well, such an interesting discussion we've just had. And we'll totally continue talking about it during our lesson as its topic sounds like «Modern world says «No! to gender inequality»». Our aim is: to know what is

«gender», «gender neutral/marked lexis», «political correctness»; understand what are the major gender neutral terms are and how we can operate them easily in our speech; search for the examples of gender inequality in language and suggest the ways to make it more gender inclusive.

T: As you see we have a great mission ahead, so let's start right now!

II. Основна частина:

1. Ознайомлення з поняттями: «gender», «gender neutral/marked lexis», «political correctness»:

T: As our main focus today is on getting to know and use gender neutral lexis in our speech, I would like to inform you about some of its constitutional parts. First of all, let's give the definition of the term «gender». It refers to socially constructed roles, behavior, ways of one's expression and identification in the society. Genders are many in number and do not coincide with the biological sex. It is a complex term which combines cultural, individual and sociocultural characteristics which are highly changeable through historical periods and cultures.

T: If we delve into the language aspect it is important to highlight the value of «gender neutral lexis» which becomes a great part of the sociolinguistic evolution and directly affects the whole process of gender equality politics in the world. Here I would like to present some of the major gender neutral lexis examples which are widely used to substitute stereotypical gender marked lexical items.

На екрані учитель демонструє приклади основних гендерно нейтральних лексичних одиниць на позначення родів діяльності та професій, звертань та особових займенників. Коментує принципи словозміни гендерно маркованої лексики та виділяє їх основні характеристики (додавання частин: «person», «member», «carrier»,

«worker», «officer», «attendant» тощо на позначення обох статей, суфіксу «er/or»; відмови вживання «Mr/Ms» та «he/she» на користь нейтральних «Mix» та «they», відповідно).

T: Well, it's also not less important to mention the need to stick to the political correctness, which is used in language to minimize offense or harm to the individuals, especially those who belong to social minorities or disadvantaged groups. The examples of such terms are: humankind, humanity; visually impaired; hard of hearing; intellectually impaired; little person; vertically challenged; spouse; partner; adult; young person/kid/teen etc.

T: So, as you see there are a lot of aspects we should take into account in order to become gender neutral in speech because nowadays, in the era of globalization, this issue has become as actual as it has never been.

T: Due to this fact I'd like to ask you some questions:

- Was the information about «gender», «gender neutral language» and «political correctness» totally new for you?
- If not, are you used to applying this knowledge in your daily life and speech?
- What can be done to integrate these terms into your active English vocabulary?

Учні діляться думками з учителем та класом, тим самим демонструючи розуміння важливості впровадження лінгвістичних аспектів гендерних студій в активне використання молодого покоління.

2. Засвоєння та опрацювання гендерно інклюзивної та політкоректної лексики (лексичний практикум):

T: Your thoughts are marvelous! Thank you! Now, let's implement them into reality and complete some lexical-grammatical exercises in order to master the usage of gender neutral language.

Task 1. Text editing

T: Quickly scan the text in front of you and underline all the examples of gender marked language. Read the text thoroughly for the second time and fix all the words and phrases which do not correspond to the gender-inclusive language. Then present the improved variant to the class. Your time is limited – 5 minutes. At the end of the task we'll hold a competition for the most attentive editor.

Text: All men in the world strive for success. Men and women are eager to choose the career path which would fulfill their ambitions. Some, thus, may become businessmen, policemen, firemen, councilmen, landlords/landladies, sometimes housewives and so on. Manpower seems to be immense: he/she can go to great lengths just being dexterous, hardworking and ambitious to a certain extent. But what if there is something which can prevent him/her from achieving the same goals, for example being deaf, blind or having mental defects? This is the other side of the question which requires tolerance and pursuit in overcoming by modern mankind.

Учні починають виконання завдання в індивідуальному режимі, перевіряють власну уважність та вміння застосовувати набуті знання на практиці. Після цього, влаштовують колективне читання виправлених текстів та обирають найбільш уважних «учнів-редакторів».

T: Well done and let's move on to the next task which is called «Pronoun replacement». You are to read the following sentences which include traditional, gender-specific English pronouns and their derivatives

there. Replace them with gender-neutral ones. Raise your hand in case you are ready and eager to participate!

- If the doctor wants to be respected, he must earn it.
- A bus driver announced to his passengers to be ready to set off.
- To make for a decent living, one should work on his full potential.
- I have been working with this person for a long time, he is a really tough cheese.
- You will be impressed to know how the company manager deals with his employees.
- If only I would know why my partner kept so many of his own secrets.
- Working with a famous celebrity means getting used to her «busy as a bee» schedule.

Учні переходять до колективного формату роботи у режимі вчитель-учень. За потреби коментують вибір гендерно нейтральних термінів та обговорюють їх з однокласниками та вчителем.

T: Cool! I see you are mastering your skills quickly and now let's show them in the task named «Non-stereotypical advertisement». Here you need to have a look at the following advertisements which represent some of the possible gender-specific language examples. Think about the ideas which may modify marked words/collocations/phrases. Rewrite the advertisements due to the rules of gender-neutral, inclusive language to make them non-stereotypical ones.

- The women (no more than 18 – 35 years old) who are eager to apply for a job of a hairdresser should send the applications to the official electronic mail: @jhair.com by the end of this month.

- City's center of Personal Development invites young men to the course which will teach you that being an old gentleman doesn't mean to be wise. You are guaranteed to become smarter than that.
- Men don't rule the world anymore! Firewomen, women-plumbers, car mechanics and policewomen do the jobs not worse despite their gender.
- Still looking for a decent anniversary or jubilee present for your wife? Buy a multifunctional oven and get the coffee machine at half price! Your wife will be on cloud seven.
- Welcome to «Respect_The_Differences» School! Register your child in our private educational space right now! We, the best female teachers in the city, know the most important principle of teaching: boys are better at exact and rational science like Maths and Physics while girls should be mostly taught creative subjects. The best results are guaranteed!

Учні виконують дане завдання у змішаному форматі (індивідуальне виконання та колективна перевірка-обговорення) та готуються до переходу до наступного етапу уроку.

3. Використання засвоєних ЛО у мовних ситуаціях (проблемно-пошукове завдання, «генератор ідей»):

T: My dear students, you are so great! I'm impressed by the results you already show! Now, it's time for us not just to find out and correct the examples of stereotypical and marked language but also use it in your own speech.

T: So, please, open a web version or download an X application on your smartphone. Use the hashtags «#gender», «#equality» and «#gender-neutral language» to find the twits which fail to represent the compliance of

gender policy/oppose the whole idea of gender neutrality. Express your thoughts on the problem and then choose the side you stick to. Explain your choice to the class.

Учні виконують проблемно-пошукове завдання, спрямоване на формування активної позиції щодо проблеми гендеру в світі, шляхом залучення сучасних масмедійних ресурсів (соцмережі X).

T: Cool! It is interesting to observe all the twits and pictures you found. I think it would be also exciting for you to create your own pictures (memes) and show your already formed attitude to the gender policy of equal rights and freedoms. In such a way we'll be able to summarize our knowledge attained during today's lesson.

T: So, task 5 is called «Gender-neutral memes creator». Think about the ideas that terms: «gender equality», «gender-neutral language», «political correctness» awake in you. Sum them up into one or few short phrases. Then find an appropriate picture on the Internet which would correspond and visualize your ideas. Make a meme out of it. The task is to create the most striking and easily understandable meme.

Учні демонструють репродуктивні вміння використовувати засвоєні знання та оперувати новими ЛО під час виконання творчого завдання з теми.

III. Заключна частина уроку:

1. Підведення підсумків роботи (рефлексія):

T: Good job! I think we should have a real exhibition of these memes and let everyone see them! I hope that you've learned a lot from today's lesson and now know how to operate gender neutral terms freely in both your daily life and different specific situations. Now, I offer you to share your impressions on our lesson by answering some of the easy anonymous

questions in the Zoom questionnaire for me to evaluate the level of your knowledge and form the curve of future studies.

- 1) Was the information presented during the lesson new and interesting to know?
 - Yes
 - No
 - It's hard to answer
- 2) Which lesson task was the most appealing to you?
 - Text editing
 - Pronouns replacement
 - Non-stereotypical advertisement
 - X posts search
 - Gender-neutral memes creator
- 3) Were there any drawbacks you noticed during the lesson? If yes, write which.
- 4) Do you have any recommendations on the ways to improve the lesson? If yes, write which.

Вчитель надає учням час для надання відповідей на створене заздалегідь опитування. Після закінчення уроку опрацьовує результати з метою покращення якості навчальних занять.

2. Повідомлення та пояснення домашнього завдання:

T: Well done, dear students! We've done a great job today and next time we will continue our work on the topic. Your homework for the next time will be to: take a look at the plan and write an essay of 100 – 150 words on the topic «My dream job». Include the gender-neutral and politically correct language. Use one of the most popular English dictionaries like Cambridge, Oxford or Macmillan Dictionary in their online versions in order to check the gender neutrality of the terms. Include the following points in your essay:

- What is your dream job and why?
- What skills are necessary to become a competitive specialist?
- Are there any drawbacks in the job you prefer? Which?

T: Thank you for attention and goodbye for today!